

Nya kompisar nya upplevelser

En studie av barn- och
ungdomsverksamhet
i Luleå stift

EN STUDIE AV BARN- OCH UNGDOMSVERKSAMHET I LULEÅ STIFT

Mats Jakobsson och Leif Berglund, Luleå tekniska universitet
på uppdrag av Luleå stift.

Svenska kyrkan Luleå stift

Postadress: Box 942, 971 28 Luleå

Epostadress: lulea.stift@svenskakyrkan.se

Telefon: 0920-26 47 00

Omslag: Ikon/Shutterstock

Produktion: Luleå stift

För mer information: svenskakyrkan.se/luleastift

Innehållsförteckning

Förord	1
1. Inledning	2
2. Forskningsdesign	3
Genomförandet	4
Metodologiska reflektioner	5
3. Svenska kyrkan och dess verksamhet	7
Svenska kyrkan nationellt	7
Luleå stift	8
Samiskt kyrkoliv	9
Tornedalen och meänkieli	10
Laestadianska väckelserörelsen	10
Evangeliska fosterlandsstiftelsen	10
4. Några teoretiska reflektioner	11
5. De undersökta församlingarna	13
Den mindre kustförsamlingen	13
Gruvförsamlingen	14
Den norra inlandsförsamlingen	14
Den södra inlandsförsamlingen	15
Den större kustförsamlingen	16
Gränsförsamlingen	17
Den intervjuade personalen	18
Den mindre kustförsamlingen	18
Gruvförsamlingen	18
Den norra inlandsförsamlingen	18
Den södra inlandsförsamlingen	18
Den större kustförsamlingen	18
Gränsförsamlingen	18
6. Enkäten till föräldrarna	19
Barnens sociala bakgrund	19
Varför valde man Svenska kyrkans barn och ungdomsverksamhet?	21
Hur kom man i kontakt med Svenska kyrkans verksamheter?	22
Vilka verksamheter deltar barnen i?	23
Vad tyckte föräldrarna om verksamheterna?	24
Sammanfattande diskussion	24
7. Föräldrarnas koppling och relation till kyrkan	25
Intresse och motstånd	28
8. Barnen i kyrkans verksamhet	31
Verksamhetens innehåll	31
Att vara med i kyrkans verksamhet	32
Klass	35
Kön	37
9. Församlingens utvecklingsarbete	39
Marknadsföring och kommunikation	39
Hur får man barnen att fortsätta	40
10. Sammanfattande slutsatser	42
Vad präglar de undersökta och besökta orterna	42
Några slutliga tankar	43
Referenslista	45
Bilagor	46

*Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte:
Guds rike tillhör sådana som de...*

(Markusevangeliet 10:14–15)

Förord

En fråga som ofta ställs från barn till vuxna är varför. Klok och insiktsfull är frågan även om vuxna ibland kan sucka av frågan. Varför, handlar för barnet om att få en förklaring i sin kontext för att förstå hur allt hänger ihop. Rapporten vill ge oss en ökad förståelse för vilka barn och unga människor Svenska kyrkans församlingar i Luleå stift möter idag. Den nyfikenheten var det som startade detta projekt.

Varför är det viktigt att få en förståelse för vem vi möter och hur mötet sker? Det är relevant att fundera över det i alla sammanhang där kyrkan möter barn och unga. Svaret på frågan kan ge oss insikter om vår kontext och hjälpa oss att fundera i nya banor.

Jesus tydliggör för lärjungarna att barn och unga inte får hindras av någon att upptäcka sin kristna tro. Det är en möjlighet för oss alla att tillsammans dela tro och liv. De många beröringspunkterna i den unga människans liv, ger dig och mig en möjlighet att tillsammans med dem utforska det outforskade.

Kyrkoordningen anger att i kristen tro intar barnet en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamheter. Precis det vill denna rapport ta fasta på, våga uppmärksamma barn och unga samt ge dem plats och mandat i Luleå stifts församlingar.

Rapporten vill ge en nulägesbild av vår kyrka i en föränderlig tid och uppmuntra till fortsatt reflektion och strategiskt arbete beträffande vilka barn och unga vi möter och inte möter i församlingen idag, samt hur vi kan förmedla hopp och livsmod till barn och unga i en orolig tid.

Team Barn och Unga i Luleå stift 2023

Maria Berglund
Stiftspedagog

Jon Falk
Stiftspedagog

Satu Brännström
Stiftsdiakon

1 Inledning

Luleå stift kontaktade i slutet av våren 2021 oss forskare vid Luleå tekniska universitet (LTU) med en beskrivning av ett önskat forskningsprojekt riktat mot barn- och ungdomsverksamhet i Luleå stifts församlingar. Den fråga man mer specifikt var intresserad att få belyst handlade om *vilka* barn och unga som församlingarna inom Luleå stift möter i sina respektive verksamheter barn och unga 0–18 år. Överensstämmer de föreställningar man har om vilka barn som Svenska kyrkans verksamhet når med hur det faktiskt ser ut ute i församlingarna? Hypotesen var att det främst var barn från socioekonomiskt mer välbeställda familjer som Svenska kyrkan möter i sin verksamhet och då främst flickor.

Forskningsprojektet kom att påbörjas i början av 2022 och datainsamlingen avslutades under augusti samma år. Analysarbetet och rapportskrivningen genomfördes sedan under hösten och rapporten presenterades för Luleå stift den 14 november. Rapporten stod klar i januari 2023. I projektet har universitetslektor Mats Jakobsson ansvarat för design av enkät till föräldrar, analys och presentation av densamma och universitetslektor Leif Berglund för intervjuer med barn- och ungdomsledare samt analys och presentationen av den delen. I metodkapitlet beskrivs design och förlopp av studien närmare.

En inledande kommentar bör ges kring den situation som förelåg i samband med starten av studien. Den världsvida covidpandemin var när studien inleddes i början av 2022 inte över men i Sverige var mer än 80 procent vaccinerade mot covid med minst två doser och mycket av livet kunde återgå till det vanliga. I intervjuerna med barn- och ungdomsledarna menade man dock att pandemin påverkat verksamheten och att allt ännu inte var helt återställt. Svenska kyrkan har verksamhet bland barn och unga där det fysiska mötet utgör en viktig grund för själva aktiviteten och möjligheten till social och andlig kontakt och det är tydligt hur verksamheterna har haft utmaningar på detta område på grund av pandemin. Det är inte heller enbart försiktigheten kring covid som innebär utmaningar för barn- och ungdomsverksamheten. Även digitaliseringens framväxt och ökade närvaro i barns och ungdomars liv innebär en utmaning, ett område där frågor om både integritet och identitet har fått en framträdande roll. Det är inte alltid enkelt för organisationer som Svenska kyrkan att skapa säkra digitala forum i en verklighet där barn och ungdomar alltför ofta stöter på bemötanden som kränker.

I det material som samlades in under studien fick vi ta del av många olika sidor av barn- och ungdomsarbete. Mycket av den generella bilden av ett sekulariserat Sverige där både en personlig tro på Gud och deltagande i kyrkliga aktiviteter är i avtagande bekräftas i hög grad. Men det finns också mycket i de berättelser som framträder en bild av ett Sverige där intresset av att låta barnen och ungdomarna delta i Svenska kyrkans verksamhet är förhållandevis högt, på vissa ställen mycket högt. Mellan raderna skymtar en delvis ambivalent hållning till kyrka och tro hos föräldrarna, där man verkar antyda att Svenska kyrkan kan utgöra en betydelsefull röst avseende värderingar och förhållningssätt i samhället, kanske framför allt i tider av kris men också kring människovärde och de minstas rätt. Dessa kan kanske vara de anledningar till att de vuxna anser det viktigt att barnen får ta del av kyrkans verksamhet. När man sedan blir vuxen verkar det däremot finnas en oftast outtalad gräns som man inte gärna överträder i fråga om deltagande och kyrklig identitet. Den bild som materialet ger av barnen är en annan. Relationen till Svenska kyrkan och dess verksamhet är oftast naturlig för barnen och förväntan och nyfikenhet kring budskap och innehåll är mer vanligt.

2 Forskningsdesign

En avgränsning i undersökningen var att endast fokusera på den verksamhet som barn och unga inbjöds till, företrädesvis i församlingarnas egna lokaler, och inte undersöka vilka barn och unga man når i den uppsökande verksamheten som många församlingar också har, främst i form av förskole- och skolbesök. En viktig frågeställning i de tankar som initialt nämndes var om det fanns skillnader mellan landsorts- och stadsförsamlingar avseende vilka barn och ungdomar man nådde. Metodmässigt diskuterades också en fråga från beställargruppen rörande om studien skulle inbegripa kvantitativa (t.ex. enkätmaterial) eller kvalitativa data (t.ex. intervjuer) eller både och. Det fanns också ett uttalat önskemål att studiens omfattning skulle ha ett brett anslag och både få ta tid och resurser i anspråk. Det var med andra ord önskvärt att de aktuella forskningsfrågorna skulle få en grundlig genomlysning. Ett mer långsiktigt syfte med studien var att förbättra församlingarnas arbete med barn och unga på lång sikt. Så långt de initiala tankar som riktades till forskarna vid LTU från Luleå stift.

Från LTU:s sida ställde vi oss positiva till att anta uppdraget och ett möte med Jon Falk från Luleå stift anordnades under hösten då vi samtalade vidare om syfte, frågeställningar och mål med studien. I slutet av november skickade forskargruppen några förslag på upplägg, urval, frågeställningar, tidsramar och kostnader för projektet. Det var vid den tiden inte ett färdigt och avtalat projekt. Från beställargruppen väntade man på besked från högsta ledningen om ett godkännande för finansieringen av projektet. I det ursprungliga upplägget av undersökningen föreslog forskargruppen att välja ut mellan 6 och 8 församlingar inom Luleå stift. Detta för att få en så fullgod representation av den variationsrika församlingsbild som finns inom Luleå Stift. De aspekter i urvalet som föreslogs att särskilt ta hänsyn till handlade om församlingsstorlek, geografisk placering, social, kulturell och religiös kontext. Datainsamlingen föreslogs vid detta tillfälle innehålla a) en webbaserad enkät riktad till barnens föräldrar, b) en liknande enkät till ungdomar, c) intervjuer med barn- och ungdomsledare om vilka barn som de möter i sina respektive verksamheter och d) intervjuer med ett antal föräldrar. Tidsramen för projektet föreslogs till 2022, där enkäterna skulle skickas ut under våren 2022, intervjuerna genomföras i slutet av vårterminen och materialet analyseras och rapporten skrivs under hösten 2022. De grundläggande frågeställningarna diskuterades och från forskargruppen föreslogs att bl.a. undersöka hur fördelningen av klass, kön, etnicitet, religion ser ut bland de barn och ungdomar man når, men också vad föräldrarna anger som skäl till att ha sina barn i Svenska kyrkans verksamhet, vilka grupper som fortsätter att vara med i kyrkans verksamheter, den övriga familjens kyrkliga erfarenheter och engagemang och på vilket sätt kompisar, kontakter och övriga gemenskaper spelar roll för barnens och ungdomarnas deltagande och engagemang.

I början av 2022 träffades sedan alla i Luleå stifts beställargrupp, en grupp som sedan blev forskningsprojektets referensgrupp - stiftspedagog Jon Falk, stiftspedagog Maria Berglund och stiftsdiakon Satu Brännström - samt LTU:s forskargrupp, dvs universitetslektor Mats Jakobsson och universitetslektor Leif Berglund, för samtal via Teams. Vi hade då fått oss tillskickat ett antal inom stiftet utvalda församlingars församlingsrapporter med tillhörande verksamhetsstatistik som genomlästes av forskargruppen. Projektets finansiering var nu klar och projektet inleddes. Vid detta möte diskuterade vi mer ingående hur urvalet av församlingar kunde göras för att få en så representativ spridning som möjligt. Ett flertal av Luleå stifts olika församlingar diskuterades med hänsyn till de urvalskriterier som föreslagits. Under mötet talade vi också om hur vi kunde få in ett barnperspektiv i undersökningen, i förståelsen hur vi kunde få ta del av barnens egna berättelser och deras syn på sitt eget deltagande i barngrupperna. Det blev då också naturligt att ta upp frågor rörande forskningsetik. Vi beslutade också att kontakt skulle tas med Sara Fransson, forskare vid Svenska kyrkans forskargrupp på nationell nivå för ytterligare diskussioner om råd om upplägg och tips på relevanta vetenskapliga publikationer, något som också gjordes senare i projektet.

Vid nästa möte i slutet av februari träffades referens- och forskargruppen igen. Till detta möte hade Mats tagit fram ett förslag till en webbenkät som vi samtalade om och delvis reviderade (se slutversionen av enkäten i bilaga 1). Vi kompletterade vid detta möte med några extra frågor som t ex vilken kommun man bodde i för att kunna koppla svaren till rätt församling. Det fanns en grundläggande överenskommelse i gruppen om att låta de församlingar som i slutskedet blev undersökta i enkät eller enkät och intervjuer i möjligaste mån förbli anonyma. Vi fastslog nu den föreslagna enkäten med kompletteringar som färdig för utskick. Mats tog också fram en QR-kod till enkäten som gjorde det möjligt för föräldrarna att enkelt läsa in enkäten från det papper som delades ut i samband med barngrupperna. På det sättet kunde föräldrarna enkelt nå enkäten digitalt via sina mobiltelefoner. Mats tog även fram ett missiv (följebrev) där vi förklarade syftet med enkäten (se bilaga 2). Efter detta möte arbetade vi även fram en detaljerad beskrivning till församlingarna av hur studien skulle gå till. Vi hade vid detta tillfälle bestämt oss för att undersöka tolv olika församlingar/pastorat med ett utskick av enkäter. Det blev nu en uppgift för referensgruppen att under de närmaste veckorna ringa runt till dessa tolv församlingars kyrkoherdar och fråga om det fanns intresse att vara med i undersökningen. Ett flertal församlingar visade sig ha fullt upp, vilket var förståeligt med tanke på att detta var slutet av coronapandemin och personalen var i färd med att efterarbete av sådant som fått anstå. Vi fick därför i den här processen ta fram några nya förslag på församlingar.

Genomförandet

Efter en vidare bearbetning av forskningsdesignen beslutade vi att göra följande datainsamling:

- a) En webbaserad enkät som via barn- och ungdomsgrupperna gick ut till föräldrarna (se bilaga 1).
- b) Barn- och ungdomsledare samtalade vid en träff med sina barn och ungdomar utifrån ett antal frågeställningar, svar som de sedan skrev ned inför intervju med forskare (se bilaga 3).
- c) En forskare från LTU besöker ett urval församlingar och intervjuar ett utvalt antal barn- och ungdomsledare.

Den tidigare beslutna enkäten till ungdomar och intervjuerna med föräldrar utgick med andra ord, då vi menade att föräldrarnas perspektiv i huvudsak infångades via enkäten och ungdomarnas perspektiv genom de samtal som ungdomsledare höll med dem. En central orsak till att vi som forskare valde bort att intervju både barn och ungdomar i verksamheten var att slippa göra en etikprövning av forskningsupplägget.

I det slutliga upplägget av studien bestämde vi oss för att skicka ut enkäten till föräldrarna till 12 olika församlingar. I sex av dessa församlingar bestämde vi oss också för att träffa barn- och ungdomsledarna, som i sin tur innan intervjun hade talat med sina barn och ungdomar. På grund av svårigheter att få besked från vissa av församlingarna blev det till slut så att enkäten till föräldrar gick ut i *tio* församlingar. I *fem* av *dessa* församlingar gjordes dessutom de planerade intervjuerna med barn- och ungdomsledare. I ytterligare *en* församling gjordes en intervju med en barn- och ungdomsledare. I den församlingen gick dock ingen föräldraenkät ut. I resultatdelen kommer karaktären av församlingar kort att presenteras. En kommentar till det slutliga urvalet är att storstadsperspektivet inte blev representerat som planerat, och inte heller gränsperspektivet. Vi kommer senare att diskutera mer i detalj vilka kontexter och perspektiv som möjligt inte fick sin representation i materialet.

Gången för utskick och kontakter såg ut enligt följande: referensgruppen delade upp de utvalda församlingarna mellan sig och ringde runt till deras respektive kyrkoherdar för godkännande av studien. I samband med dessa kontakter förmedlades också en skriftlig beskrivning av projektet, och kontaktuppgifter lämnades för att ge möjlighet att ställa frågor om projektet till forskarna. Efter godkännande förmedlade kyrkoherdarna en utsedd kontaktperson i församlingen bland barn- och

ungdomsledarna med uppgift att förmedla enkäten via barn- och ungdomsgruppernas samlingar till föräldrarna. En av församlingarna valde också att lägga ut enkäten på sin hemsida. Den kontaktperson som blivit utsedd i församlingen fick även i uppdrag att instruera barn- och ungdomsledare att under våren genomföra ett samtal med barnen och ungdomarna i sina grupper om några ämnen som vi skickade ut till församlingen. Kontaktpersonen blev också den som i huvudsak arrangerade intervjumötet med den ena forskaren för samtal med barn- och ungdomsledarna rörande deras syn på vilka barn och ungdomar de nådde och andra liknande frågeställningar. De flesta intervjuerna genomfördes under juni 2022 men även en under augusti. Enkäten till föräldrarna var möjlig att besvara under hela våren.

Intervjuerna med barn- och ungdomsledarna genomfördes i samtliga fall på plats i respektive församling förutom en församling där intervjun gjordes via telefon på grund av avstånd (Bryman, 2018). Två eller tre personer intervjuades vid alla dessa fem tillfällen. Vid telefonintervjun deltog endast en barn- och ungdomsledare. Alla intervjuer spelades in och transkriberades sedan av ett transkriberingsföretag. Allt intervjumaterial lades sedan in i ett digitalt analysverktyg, NVivo, där intervjuerna kodades och kategoriserades efter teman. All hantering av datamaterial har skett i enlighet med Vetenskapsrådets rekommendationer rörande datainsamling (Vetenskapsrådet, 2017). Materialet har endast behandlats av berörda forskare och förvaringen av det har varit konfidentiell.

Enkäten till föräldrarna var länkad till en specifik hemsida ämnad för detta ändamål och svaren presenteras också för oss forskare digitalt. Det var inte möjligt för någon utomstående att ta del av det inskickade materialet genom enkäterna. Enkätsvaren matades in i analysverktyget SPSS för bearbetning och analys. Även detta material har hanterats konfidentiellt i enlighet med vedertagna rekommendationer.

Under september 2022 kodades intervjumaterialet och under oktober och november 2022 skrevs rapporten som sedan presenterades för Luleå stift den 14 november 2022.

Metodologiska reflektioner

I en studie likt denna finns det förstås en hel del överväganden och beslut som gjorts avseende metoden som kan behöva kommenteras. Urvalet av församlingen är en sådan fråga. I de bästa av världar hade vi getts möjlighet att undersöka alla önskvärda församlingar utifrån den bredd av aspekter som Luleå stift trots allt rymmer. Flera av församlingarna präglas av tvåspråkighet och ibland trespråkighet, några av utmaningar som berör landsgränser, andra församlingar står inför utmaningar av avfolkning medan andra av frågor som rör arbetsmarknadsinflyttning. Flera församlingar hanterar etnisk härkomst i varierande grad, andra verkar bland olika religiösa sammanhang, inte minst äldre väckelserörelser som laestadianismen, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (EFS) och pingströrelsen. Vissa mindre församlingar i inlandet präglas starkt av den lokala industrin, medan andra mer präglas av småföretagandet. Kustförsamlingarna ser också olika ut där flera visar på stark tillväxt och expansion medan andra mer visar på stagnation. Det är naturligtvis omöjligt att fånga in alla dessa aspekter och skillnader men vi tänker ändå att de flesta har täckts in i studien. Som tidigare nämnts hade vi velat fånga de utmaningar som riksgränsen kan tänkas medföra men det lyckades vi inte med. Vi hade också velat fånga storstadens perspektiv och de möjligheter och utmaningar som den typen av församling kan tänkas ha med barn- och ungdomsverksamhet. Även detta saknas till viss del, tyvärr.

Avseende enkäten så menar vi att vi och församlingarna gjort så gott vi kunnat. Länk och QR-kod har förmedlats, oftast genom ett utdelat blad till föräldrarna i samband med att de hämtat barn eller ungdomar. Påminnelser har även gjorts på vissa håll som vi fått det berättat för oss. Sedan har det varit upp till föräldrarna själva att faktiskt besvara enkäten. I enkätkapitlet redogör vi mer för hur vi kan förstå de svar som getts. Vi tänker att antalet svar ändå får anses som ett relativt gott resultat i sammanhanget.

Vi valde att som forskare inte själva intervjua barnen eller ungdomarna utan överlåta detta till barn- och ungdomsledarna själva. Anledningen är att vi då inte behövde göra en mer regelrätt etikprövning och att intervjusituationen blev mer avspänd och naturlig för barnen och ungdomarna när ledarna gjorde dem än vad som varit fallet om vi forskare genomfört dem. Ledarna genomförde dem med utgångspunkt från ett antal frågor som vi forskare tagit fram (se bilaga 3). Vår utgångspunkt i studien har varit att dels undersöka vilka barn och ungdomar som kommer till kyrkans verksamhet, dels varför de kommer. En ytterligare fråga hade varit intressant att också få svaret på, nämligen vilka barn och ungdomar som *inte* kommer och varför de inte kommer men detta har inte varit möjligt inom ramarna för den här studien. En tydlig avgränsning som gjordes i de samtal som ledarna hade med barnen och ungdomarna var att *inte* fråga något om från vilka familjer de kommer ifrån, dvs inga frågor av något slag om social eller ekonomisk bakgrund utan bara fråga om varför de kommer. Frågan om vilken bakgrund de barn som kommer har ställdes i huvudsak i enkäten till föräldrarna men diskuterades också till viss del vid intervjuerna med barn- och ungdomsledarna.

Urvalet av församlingar gjordes i initialskedet av forskarna och referensgruppen tillsammans. En del av församlingarna valde att tacka nej av olika anledningar, tidsbrist angavs oftast som skäl. Några ville diskutera upplägget av studien mer i detalj; efter ett sådant beslut valde någon av församlingarna att delta i studien. I valet av de ersättningsförsamlingar som valdes försökte vi ersätta de församlingar som utgick med likvärdiga församlingar utifrån den tanke om representativitet som vi ursprungligen hade. Däremot när det gäller valet av intervjupersoner har vi inte varit med och valt dessa på något sätt utan en kontaktperson har utvalts av kyrkoherden i respektive församling och denne har som vi förstår det frågat medarbetare om deras deltagande i studien. I några av de utvalda församlingarna har det egentligen inte förekommit något urval utan samtliga har hörts medan det i någon församling har gjorts ett urval och då oftast utifrån att man valt ledare från ett visst verksamhetsområde.

Avseende anonymitet har vi valt, som tidigare nämnts, förutom att låta föräldrarna vara anonyma i enkäten, även i möjligaste mån anonymisera församlingarna, och därmed också de intervjuade barn- och ungdomsledarna. För den enskilde ledaren är detta ett viktigt beslut, att kunna fritt berätta om sin verksamhet utan att behöva känna sig identifierad och utpekad. För analysen av materialet innebär dock detta alltid vissa utmaningar och särskilt i ett sammanhang som församlingarna i Luleå stift där många församlingar både verkar i en av historien, kulturen och samhället särpräglad sammanhang och som en följd av detta anpassat sin verksamhet därefter. I Luleå stift finns idag 55 församlingar som ryms inom 29 kommuner i två län. En del av dessa församlingar är med tanke på den kontext de verkar i, i normala fall inte svåra att identifiera. I en del av de analyser som gjorts där kopplingar till kontexten skulle behöva ha använts har därför sådana förklaringar inte kunnat redogöras för och därför har mer generella förklaringar i stället getts.

Fotograf: Kristin Lidell/Icon

3 Svenska kyrkan och dess verksamhet

Nedan följer en kortare redovisning av Svenska kyrkan som organisation och en del statistik kring de förändringar i medlemsantal, engagemang och deltagande i Svenska kyrkans verksamhet. De förutsättningar som Luleå stift har att ta hänsyn till i sin verksamhet beskrivs också därefter.

Svenska kyrkan nationellt

Idag har Svenska kyrkan 5,6 miljoner medlemmar, vilket innebär att ungefär hälften av alla svenskar tillhör Svenska kyrkan (Svenska kyrkans hemsida, 2022). För femtio år sedan var andelen medlemmar cirka 95 procent av Sveriges befolkning. Det har alltså under en relativt kort tid skett en märkbar förändring av det svenska folkets anslutning till Svenska kyrkan, en förändring som beror på ett flertal orsaker. En skillnad är att kriterierna för medlemskap i kyrkan förändrats, där barn med minst en tillhörig förälder automatiskt blev medlem till att dopet nu (eller ansökan) nu utgör medlemsgrund. Från en dopfrekvens år 2000 runt 73 procent döps idag (2021) endast cirka 35 procent av alla

barn i Svenska kyrkan (Svenska kyrkan, 2022). En annan orsak är att andelen barn som föds i högre grad föds av kvinnor av utländsk härkomst och då ofta med annan kyrklig eller religiös tillhörighet. På ett mer övergripande plan beror förstås ett förändrat medlemskap på förskjutningar i identitet, tillhörighet och värderingar som kan förklaras med en pågående sekularisering, något som i huvudsak handlar om att religionen inte anses utöva samma inflytande över individen, där stat och kyrka tidigare många gånger sågs som delar av samma enhet (Jonsson, 2018 i Svenska kyrkan, 2018). Med sekularisering följer också en privatisering av religionen, något som också får följder för aktivt utövande och medlemskap i religiösa organisationer. Ett minskat medlemskap i organisationer är inte ett fenomen som drabbat enbart religiösa organisationer utan i stort sett alla typer av föreningar, inte minst partipolitiska (Ahrne, m.fl., 2013). Privatiseringen av religion har i sin tur med individualiseringen att göra, att människor inte på samma sätt ser sig bundna av nedärvda traditioner och normer och där det egna livsprojektet i högre grad förväntas komma från eget huvud och inte så att säga vara dikterat uppifrån. Trots att det finns forskning som visar på en sakralisering, dvs. ett ökat intresse för religion bland ungdomar (Bromander & Jonsson, 2018) så visar ändå bilden på ett starkt avtagande intresse för religiös utövning i Sverige.

Det finns stora skillnader i den omgivning och kontext som olika församlingar befinner sig i (Fransson m.fl., 2021). En sådan viktig skillnad är om församlingen är belägen i en stad eller på landsbygd. I storstäder är befolkningen betydligt yngre jämfört med mindre städer, landsbygd eller glesbygd. Statistiken visar att framförallt yngre män i högre grad lämnar Svenska kyrkan som medlemmar. I storstäder finns oftast också en större andel utlandsfödda med en förväntad lägre medlemsanslutning. I Sverige klassas cirka två tredjedelar av alla kommuner som antingen landsbygds- eller glesbygdskommuner (Fransson m.fl., 2021). I dessa församlingar är generellt andelen unga medlemmar fortfarande hög, något som kan förklaras med både kvarvarande doptraditioner och en mindre andel utlandsfödda. Av dessa anledningar ser också rekryteringsmöjligheterna olika ut för ideella barn- och ungdomsledare. Dock visar statistik, till skillnad från allmänna nedgångar i medlemsantal och antal barn och ungdomar i verksamhet att ideella i barn- och ungdomsverksamheten under 2000-talet har stigit, med nästan en fördubbling i antal (Fransson, m.fl., 2021). En tydlig händelse som innebar en ökning av ideella krafter riktade till barn och unga var den kraftiga invandringen under mitten av 2010-talet med stora grupper av flyktingfamiljer från främst Syrien men även ensamkommande barn företrädesvis från Afghanistan och Östafrika.

Gudstjänstfrekvensen för huvudgudstjänst har också stadigt gått ned i Svenska kyrkan på nationell nivå (Svenska kyrkans hemsida, 2022). År 1990 hade man runt nio miljoner besök per år medan endast 3,3 miljoner besök gjordes 2019. Under coronapandemin sjönk detta ytterligare ned till siffror under två miljoner. När det gäller barn- och ungdomsverksamhet så har egentligen inte deltagandet i kyrkans öppna verksamhet sjunkit så mycket under en 20-årsperiod (Svenska kyrkans hemsida, 2022). Under 2001 besökte runt 1,5 miljon barn och ungdomar Svenska kyrkans verksamheter medan motsvarande siffra 2019 låg på 1,4 miljoner. Av förklarliga skäl halverades i princip antalet besök under coronaåren 2020–2021. Totalt antal regelbundna deltagare har dock gått ned från cirka 143 000 år 2001 till cirka 116 000 år 2019, en minskning med cirka 19 procent. En ännu större minskning har skett avseende Svenska kyrkans uppsökande verksamhet i kommunal eller motsvarande skola, förskola och fritids där antalet besökstillfällen år 2005 låg på cirka 26 000 men endast runt 15 000 år 2019. Antalet skolklasser som besöktes gick under samma tidsintervall ned från cirka 12 800 klasser till 5 400. År 1970 konfirmerades cirka 80 procent av alla 15-åringar i Svenska kyrkan, medan denna andel år 2019, cirka femtio år senare låg omkring 22 procent.

Luleå stift

Luleå stift leds av biskop Åsa Nyström sedan 2018. I stiftet finns det idag 56 församlingar, 10 pastorat, 6 kontrakt och 200 kyrkor. I stiftet arbetar sammanlagt drygt 1 400 personer (Luleå stifts hemsida,

2022). I Luleå stift går denna nedåtgående trend i deltagande i en något mer maklig takt. I Luleå stift var medlemsandelen år 2021 65,6 procent, men det fanns församlingar där medlemsandelen låg på över 80 procent (Svenska kyrkans hemsida, 2022). Dopfrekvensen 2021 i Luleå stift låg på cirka 44 procent, alltså runt nio procentenheter högre än Sverige totalt. Andelen som konfirmerades i Luleå stift av alla 15-åringar låg 2021 på cirka 25 procent, en viss om inte stor skillnad jämfört med hela Sveriges andel konfirmerade (19,7 procent).

I Luleå stift bor cirka 523 700 människor fördelade på två län, Norrbottens- och Västerbottens län. Invånarna utgör endast 5 procent av Sveriges befolkning men Luleå stifts yta utgör en tredjedel av Sveriges. Det betyder att avståndet mellan församlingar i ett pastorat eller mellan församlingsskyrkor i samma församling kan vara långt. Exempelvis i Jukkasjärvi pastorat, med huvudort Kiruna ingår tre församlingar och avståndet mellan de två längst ifrån belägna orterna i pastoratet är nästan 18 mil! Det är i stort sett samma avstånd som mellan Uppsala och Örebro eller mellan Lund och Karlskrona.

I stiftet finns också etniska, kulturella och religiösa inslag som på lite olika sätt präglar Luleå stifts församlingar. Luleå stift har en relativt låg andel utrikes födda (SCB, 2022). I riket är andelen utrikesfödda cirka 20 procent. I Luleå stift är andelen betydligt lägre, endast något mer än 12 procent. Bland de 29 kommuner som finns inom Luleå stifts område är dock spannvidden mellan lägst och högst andel utrikes födda hög. I Piteå är endast sju procent utrikes födda medan motsvarande siffra för Haparanda är hela 40,6 procent. I Haparanda och även en gränskommun som Övertorneå med 25,6 procent utrikes födda är naturligtvis en övervägande del av dessa födda i Finland. Nästa kommun storleksmässigt avseende andel utrikes födda är också en gränskommun, Pajala, med 14,3 procent. Om vi skulle bortse från Haparanda och Övertorneå blir snittet utrikes födda i Luleå stift cirka 10,7 procent vilket utgör cirka hälften av riksgenomsnittet.

Samiskt kyrkoliv

Luleå stifts geografiska område sammanfaller också i hög grad med svenska Sápmi, samernas geografiska område. Sápmi är det namn som beteckningen same kommer från, som står för både det geografiska område där samer bor och själva folket (samer.se, 2022). Man räknar med att det idag finns nio samiska språk, varav fem talas i Luleå stifts område: nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska. Renskötselområdet omfattar nästan halva Sveriges yta, även om inte all mark lämpar sig för renskötsel (samer.se, 2022). Det är inte alla av samisk börd som identifierar sig som samer men man räknar grovt att mellan mellan 20 000–40 000 personer i Sverige är samer. Av dessa är idag 4 677 renägare, varav drygt 4 300, bedriver sin näring inom Luleå stifts område, fördelade på 39 samebyar.

Sameskolstyrelsen startades 1981, en svensk myndighet med huvudmannskapet för de fem sameskolor som finns i Karesuando, Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Tärnaby, orter som alla ligger inom Luleå stifts geografiska område (Sameskolstyrelsen, 2022). Förutom vanlig skolundervisning ges eleverna i dessa skolor en inblick i det samiska kulturarvet, i samernas historia och språk med syfte att stärka den samiska identiteten hos eleverna.

Svenska kyrkan har sedan länge aktivt arbetat med samiskt kyrkoliv och i alla Luleå stifts församlingars församlingsinstruktioner anges hur man arbetar med dessa frågor. Delar av Bibeln och kyrkohandboken är översatta till några samiska språk och till exempel i den nya nordsamiska psalmboken finns det 320 psalmer på samiska. För närvarande pågår även en försoningsprocess mellan Svenska kyrkan och det samiska folket för historiska oförrätter (Luleå stifts hemsida, 2022).

Tornedalen och meänkieli

I Sverige räknas förutom samiskan även meänkieli (tidigare benämnd tornedalsfinska), finska, romani chip och jiddisch som historiskt nationella minoritetsspråk (Luleå stifts hemsida, 2022). Inom Luleå stifts område finns det cirka 39 000 första och andra generationens sverigefinländare och cirka 60 000 tornedalingar som talar meänkieli som sitt modersmål. Enligt Luleå stifts hemsida har församlingar inom meänkieliområdet en hel del aktiviteter och verksamheter på meänkieli, som gudstjänster, kyrkliga handlingar, körer, konserter, barn- och ungdomsverksamhet, diakonal verksamhet som sjukbesök, själavård och samtalsgrupper samt bibelstudier och samtalsgrupper. Verksamhet på meänkieli är naturligtvis mest frekvent i församlingar i Tornedalen men förekommer även i orter som Luleå, Kiruna, Gällivare som har många inflyttade tornedalingar som kan ta del av aktiviteter på meänkieli. Till för bara några år sedan fanns inga kyrkliga texter på meänkieli men idag finns mer än 100 psalmer och också kyrkobokstexter översatta till meänkieli. Författaren Bengt Pohjanen är även klar med en översättning av de fyra evangelierna, en text som presenterades sommaren 2022 (Svenska kyrkans hemsida, 2022).

Laestadianska väckelserörelsen

Genom prästen Lars Levi Laestadius (1800–1861) predikningar om bot och bättring startade en stor väckelserörelse som snabbt spred sig över hela Nordkalotten (samer.se, 2022). Bland många människor, inte minst bland samerna, förde väckelsen med sig ett ändrat livsmönster, som bland annat medförde ett kraftigt minskat alkoholbruk. Rörelsen spreds även till USA men har sitt starkaste fäste i Finland. Den laestadianska väckelserörelsen i Sverige har i huvudsak sett sig själv som en del av Svenska kyrkan och dess medlemmar kvarstår i hög grad som medlemmar i Svenska kyrkan (Svenska kyrkan, 2022). De har ofta egna församlingar, fridsförbund, och anordnar egna gudstjänster. Från början av 1900-talet delades rörelsen upp i ett antal olika grenar. I Sverige brukar man tala om väst- och östlaestadianer, där västlaestadianerna i högre grad har fjärrmat sig från Svenska kyrkan och dess verksamhet än vad den östliga grenen gjort. Östlaestadianerna i Sverige har sitt starkaste fäste i Pajala och Tornedalen men församlingar återfinns i de flesta östliga kommuner inom Luleå stift. Stora västlaestadianska församlingar finns främst i Kiruna, Gällivare och Luleå.

Evangeliska fosterlandsstiftelsen

En annan betydelsefull väckelserörelse inom Luleå stifts område är EFS, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Väckelsens förgrundsgestalt var Carl Olof Rosenius (1816–1868) som genom sina skrifter lade grunden för en väckelserörelse som i stort byggde på lutherskt tankegods under andra halvan av 1800-talet (Sveriges kristna råds hemsida, 2022). Organisationens syfte och mål har i stora drag varit mission och evangelisation. Kyrkoledare idag (2022) är Kerstin Oderhem och rörelsen har cirka 350 församlingar (föreningar) och cirka 13 700 medlemmar. EFS vision är att se människor och samhällen förvandlade av Jesus Kristus. EFS ser sig som en väckelserörelse inom Svenska kyrkan och på 40–50 platser finns det samarbetskyrkor med Svenska kyrkan och EFS som huvudman (EFS hemsida, 2022). De flesta EFS-medlemmar är också medlemmar i Svenska kyrkan. På samma sätt som den laestadianska rörelsen har man egna möten men på många ställen finns det som sagt samarbeten där mycket av verksamheten görs tillsammans med Svenska kyrkan. I Piteå gick en väckelseväg under 1950-talet som berörde ett stort antal människor inom främst EFS. EFS har också på senare år sysslat med nyplanteringar av församlingar bl.a. i Haparanda och Kiruna. Inom Luleå stift finns livaktiga EFS-föreningar främst längst kusten.

Foto: Johannes Frandsen, Alex Giacomini, Magnus Aronson/Ikon

4

Några teoretiska reflektioner

Det samhälle som Svenska kyrkan verkar i och de kulturella och religiösa förutsättningar som hon har att utgå från har på många sätt förändrats under de senaste decennierna. Men även Svenska kyrkan, både i sin organisation och verksamhet har också förändrats. I detta kan vi också finna en viss motsättning, en organisation med tusenåriga anor som av många ses som en naturlig förvarare av nedärvda traditioner, och i den meningen präglad av kontinuitet och stabilitet, men samtidigt en organisation som ständigt behöver söka nya kulturellt anpassade uttrycksformer och mötesplatser för att nå ut och in med sitt budskap och i någon mening rättfärdiggöra sitt existensberättigande. Utmaningarna att både hålla fast vid sitt originaluppdrag men samtidigt hitta nya sätt att tradera detta till varje ny generation har alltid varit en del av kyrkans identitet.

Vi lever i ett samhälle som idag i hög grad präglas av rationalitet och individualisering. Med rationalitet avses den samhällsliga inriktning och funktion att i grunden förenkla och möjliggöra samhället genom att kalkylera, beräkna, mäta, förutsäga och kontrollera tillvaron (Ritzer, 2009). Detta ses i huvudsak som något eftersträvansvärt och värdefullt av oss människor, inte minst därför att det underlättar våra liv och de frågor av logistik som de flesta av oss är tvungna att hantera. Vi kan bara tänka på hur funktioner som Swish och Bank-id har underlättat våra liv. Rationalitet är också sammankopplad med individualisering. Med individualisering avses oftast individens fränkoppling från traditioner och kollektiva normer till en ny typ av handlingsfrihet som i högre grad kan utgå från individens egna planer och drömmar. Individualisering är därför beroende av rationalitet, som på ett sätt möjliggör och underlättar livet för den enskilde att gestalta sitt eget livsprojekt. Också detta är något som starkt värdesätts av den enskilde och är knappast något som vi skulle vilja överge för en återgång till mer kollektiva föreställningar och hänsynstagande som i tidigare generationer. Men den enskildes livsprojekt blir både ett löfte och ett hot. Det är inte bara så att den enskilde själv erbjuder möjligheten att leda sitt eget livsprojekt efter eget huvud, den är i en mening till nödd tvungen att göra det. Ingen kan idag med bibehållen självaktning hävda att man lever sitt liv genom någon annan eller kan misstänkas gå i ledband hos vare sig individ eller organisation.

I denna individualiserade tillvaro menar Giddens (1997) att den enskilde måste fungera i det han kallar för en självreflexivitet. Med det avses en ständig reflektion över den egna tillvaron och livsprojektets fortsatta framåtskridande. Ett enkelt exempel på detta kan vara sociala media vars bekräftelser på upplagda händelser kan tillhandahålla oss med information om livsprojektets framgång eller tillbakagång. I ett studentarbete berättade en av intervjupersonerna hur denne tog bort ett inlägg om det inte klickades minst 200 gånger på Gilla-knappen. På ett liknande sätt menar Giddens (1997) även att samhället bistår oss med stöd i våra enskilda livsprojekt genom att beräkna och kalkylera de risker som på olika sätt kan äventyra dessa projekt. Här talar Giddens om existentiell ångest som ett sammanfattande begrepp för allehanda risker som vi idag står inför. Beck (2018) menar att vi idag befinner oss i ett slags risksamhälle som gestaltas av nya typer av risker, där många är skapade av oss människor själva. Om vi tidigare levde i risker som i hög grad präglades av det naturen kunde orsaka, som missväxt, översvämningar, kyla och som äventyrade vår förmåga att överleva så lever vi idag i ett samhälle där riskerna inte bara orsakats av oss själva men där de på andra sätt äventyrar existensen än tidigare. Exempel på detta är bland annat klimatkris, terrorism, skilsmässor, arbetslöshet, migration, ensamhet. Många av dessa risker kan också skoningslöst slå till mot alla, oavsett kön, ålder, klass, etnicitet eller religion. Här menar Giddens (1997) att rationaliteten på många sätt har medverkat till att existentiella frågor förpassats till marginalerna, i hög grad för att möjliggöra och underlätta för den enskilde att leva ut sitt eget livsprojekt. På det sättet talar Giddens om hur samhället skapar en skyddshinna för den enskilde. Ett exempel på detta kan vara hur döden som fenomen och händelse i allt högre grad har kommit att rationaliseras undan. Begravningar sker oftare i stillhet och i kretsen av de närmaste. Många människor har heller aldrig sett en död människa.

Trots detta är det naturligtvis oundvikligt för den enskilde att förr eller senare möta händelser av existentiell karaktär i sitt liv, som skilsmässor, uppbrott, död, uppsägning, kriser, sjukdom, svek, mobbing, utanförskap m.m. I just denna brytningspunkt mellan det egna livsprojektet och existentiella kriser som möjliga hot mot den egna identiteten kan vi kanske säga att Svenska kyrkan idag verkar. Därför blir frågor kring hur kyrkan kan bekräfta människors längtan efter ett gott liv, ett uppfyllande av drömmar, goda relationer men också vara ett stöd i svåra situationer där identitet och varat står på spel. En annan sociolog som speglar dynamiken och spänningen mellan dessa två aspekter av verkligheten är tysken Hartmut Rosa (2013). Rosa talar om acceleration som ett av modernitetens mest framträdande kännetecken. Med detta avser Rosa områden i livet som går allt fortare. Han identifierar tre sådana områden, acceleration av teknisk utveckling, acceleration av sociala förändringar och acceleration av livstempot. Detta är något som vi alla kan le igenkännande åt. Men den fråga som Rosa ställer sig är vad i tillvaron som kan ha inbromsande funktioner mot denna acceleration. Här menar han bland annat att det finns olika typer av långsamhetsoaser t.ex. religiösa grupper som tillsammans till synes verkar kämpa emot accelerationen genom att skapa platser för stillhet och avskildhet men också oavsiktliga bieffekter av accelerationen när livet stannar till, som trafikstockningar men också utmattningsdepressioner eller när vi självmant avstannat livet som t.ex. retreats, meditationskurser eller liknande. Rosa talar också om livsprojektet men kallar det för självtematisering, en fokusering på det egna jaget som i längden kan äventyra kopplingen till den andre och skapa en alienation, ett slags främlingskap till vår omvärld. Här inför Rosa talet om resonans, som punkter, platser, funktioner som förmår oss att återknyta kontakten med vår omvärld.

Vilken roll religion *bör* spela i människors liv har i flera avseenden blivit en politiskt känslig fråga, men det kan antagligen också finnas skäl att reflektera över vilken roll religion *kan* spela i människors liv idag. Oavsett hur man ser på religionens vara eller inte vara verkar påståendet att människan inte lever av bröd allenast, ständigt göra sig påmint. Trots att vi i flera avseenden lever i den bästa av världar rent materiellt kan vi knappast undgå frågan kring varför så många unga människor mår så dåligt. Sedan mitten av 1980-talet har andelen barn och unga personer som uppger att de har återkommande psykosomatiska symptom fördubblats, hälften av alla 15-åringar uppger att de har den här typen av besvär (Sveriges kommuner och regioner, 2022).

Foto: Johannes Frandsen/Ikon

5 De undersökta församlingarna

Den mindre kustförsamlingen

I den mindre kustförsamlingen arbetade drygt tjugo personer, uppdelat på två orter, varav en är betydligt större än den andra. De intervjuade arbetade i huvudsak i den mindre av orterna. I församlingen verkar man tidigare ha haft ett samarbete med EFS, något som av olika anledningar avbrutits. Detta innebär att man inte längre har gemensamma barngrupper.

I den här församlingen bedriver man barn-, ungdoms- och konfirmandverksamhet som i de allra flesta verksamheter. De menar att de har mycket musik och körer i församlingen. Tidigare har man haft två barnkörer men den med äldre barn blev de tvungna att lägga ned på grund av ett för litet antal barn. De menar att pandemin fått konsekvenser för verksamheten, särskilt att dopfrekvensen blivit störd och att flera föräldrar nu funderar hur de skall göra nu när barnet inte har blivit döpt och samtidigt hunnit bli, som man menar, litet för stor för att döpas. De är ute i skolorna och har Bibeläventyret för årskurs fyra och fem. En av medarbetarna arbetar även ute på högstadieskolan under luncherna för samtal med eleverna. De har inte så många barn med invandrarbakgrund i sina barngrupper, möjligen menar de att det kan finnas några i mammagruppen med barn. I församlingen har man satsat på diakoniarbetet, mycket med tanke på de behov som man upplever har uppstått i relation till pandemin.

Gruvförsamlingen

I gruvförsamlingen finns det en huvudkyrka, några kyrkor och kapell utspridda i församlingens område. Vid söndagsgudstjänsterna kan det samlas upp emot 60 personer. Regnbågsmässor och gudstjänster med Kyrkans Unga som ansvarig drar litet fler besökare. Kännetecknade för personal inom barn- och ungdomsarbetet är att ekonomin verkar ha satt stopp för fler anställningar, något som de intervjuade menar är en utmaning med tanke på det stora intresset bland barn och ungdomar för kyrkans aktiviteter. Avseende frivilligarbeten menar man att det goda arbetsmarknadsläget på orten försvårar möjligheten för kyrkan att engagera frivilliga till deras verksamheter, det saknas daglediga att engagera. Satsningar på barn- och ungdomar är, menar ledarna, ett långsiktigt arbete som kan ta upp emot tio år att upparbeta.

I gruvförsamlingen är de två personal som hördes i intervjun som också uteslutande ägnar sig åt barn- och ungdomsarbete. En präst och en musiker har hand om konfirmandarbetet men i övrigt inga andra. I församlingen har de en mycket stor barnverksamhet, i noll-femårsverksamheten där föräldrar kommer med sina barn brukar de ha 200–300 barn inskrivna per termin. Under pandemin fick föräldrarna anmäla sig då gränsen för vad man mäktade ta emot låg på 50 personer. Efter pandemin har man valt att behålla den eftersom det kan komma uppemot 70 personer, något som ledaren menar blir alltför svårhanterat. Under 1990-talet hade man en ganska stor barnkör och man försökte på inrådan av kyrkopolitikerna att på nytt starta en men intresset har varit lågt. Ledarna menar att orsaken är att barnen ofta har mycket annat som lockar.

Man har också en mycket stor minior- och juniorverksamhet. I denna församling har barnen själva valt att kalla juniorgruppen för storiorer. I storiorgruppen träffas barn som går i mellanstadiet, i åldrarna 10–12 år och eftersom det finns ett sådant stort intresse har man valt att begränsa antalet gånger varje person får komma till fem tillfällen. Efter fem träffar tar man in en ny grupp om 15 barn. Ledaren menade att *”det är knappt att vi vågar göra reklam”*. I miniorgruppen med barn mellan 6 och 9 år får man också neka barn, vilket de menar är *”jättetråkigt”* men samtidigt nödvändigt. I miniorgruppen får man anmäla sig för tre träffar, och i varje grupp tar man in tio barn. Det blir alltid fulla grupper. KU-gruppen har cirka 30–35 aktiva ungdomar samt några ungdomar som mer sporadiskt dyker upp. Detta är enligt ledarna en mycket aktiv grupp som har många pågående projekt på gång samtidigt. De är också verksamma i konfirmandverksamheten, samt musik- och gudstjänstgrupper. De är också engagerade i viss lägerverksamhet. För niondeklassarna som vill vara delaktiga i konfirmandverksamheten är kravet att de genomgår en ledarutbildning med träffar sex timmar per termin under ett år. De gör även praktik under 20 timmar, i barnverksamheten, konfirmandverksamheten och vid gudstjänster.

I församlingen brukade man tidigare ha verksamhet förlagd ute på skolorna men inte nu längre. Då arbetade man med ett material om etik och moral bland eleverna men detta finns det tyvärr inte tid till i nuläget. I församlingen har man valt att inte arbeta med bibeläventyret men i pastoratets andra församlingar använder man sig av det i en av församlingarna och i en tredje har man för avsikt att starta upp det. En gång per år bjuder man alla förskolor och alla skolelever upp till årskurs sex för ett spel, antagligen ett påsk- eller julspel, tyvärr framgick detta inte av intervjun.

Den norra inlandsförsamlingen

Denna församling ingår i ett pastorat om två församlingar, den undersökta församlingen är den mindre av dem. Historiskt har det funnits vissa slitningar i arbetslaget, något som barn- och ungdomsledarna menar kan ha haft menlig inverkan på ortens invånare. Tidigare har man haft en del medlemsavhopp som ledarna menar kan ha berott på de konflikter som funnits. Men man menar ändå att orten i hög grad präglas av traditioner där Svenska kyrkan på ett tydligt sätt är en del av dessa. Vid intervjutillfället hade skolan bestämt sig för att inte förlägga skolavslutningarna i kyrkan, något som

upprört många föräldrar som protesterat. Man har också under vissa perioder haft svårt att rekrytera medarbetare men verkar nu ha fått något av en nystart. De som arbetar som frivilliga i församlingen är i hög grad äldre och man menar att det har varit svårt att rekrytera nya. På orten finns numera endast en frikyrka.

I den norra inlandförsamlingen har man år 2020 dragit i gång verksamhet som är riktad till barn och unga. Det betyder att mycket av barn- och ungdomsverksamheten fortfarande är i sin linda. Man hade dock tidigare konfirmandundervisning, ledarutbildning och *kyrkis*, en slags Öppet hus-verksamhet för föräldrar med små barn. Generellt menar man att det är svårt att starta verksamhet för ungdomar på orten då man upplever att många ungdomar tycker att skolarbetet tar mycket tid och att det är många saker som konkurrerar med kyrkans verksamhet. De har haft en luciakör som de menar har varit mycket uppskattad men på grund av svårigheter att få musiker till församlingen har barnkören legat nere sedan en tid. Konfirmandverksamheten driver man tillsammans med en grannförsamling, där den ena barn- och ungdomsledaren i församlingen ingår. Det finns en relativt stark tradition runt konfirmation i bygden och cirka hälften av ungdomarna konfirmerar sig varje år.

I församlingen har man nyligen startat upp ett språkkafé dit det även kommer barn och ungdomar från andra nationaliteter, företrädesvis Sudan och Eritrea. På kyrkis varierar antalet barn och föräldrar allt mellan 3 och 40 barn och föräldrar. Man brukar samlas både ute och inne beroende på väder och säsong. De har försökt ha sångsamlingar vid dessa tillfällen men inte riktigt kommit igång med detta. I församlingen har man inga minior- eller juniorgrupper. Man har däremot haft något man kallat för musiklekis med barn mellan sexårsverksamheten och upp till årskurs tre. De träffades då en eftermiddag för barnsånger med rörelser. Det finns en plan på att starta en barnkör för de som går i fjärde till sjätte klass och på så sätt kunna ha barn kontinuerligt ända fram till konfirmandåldern. En av ungdomsledarna är engagerad i en kommunal satsning riktad till ungdomar på orten i åldrarna 12–18 år. De träffas på en ungdomsgård, inte i kyrkans lokaler men en av kommunens ungdomsamordnare samarbetar med församlingens ungdomsledare i denna verksamhet. Här träffas barnen och spelar biljard, TV-spel, pingis. Man arbetar också med olika projekt som skall stimulera inland-sungdomar att finna vägar att synas och bli engagerade i samhället. Gruppen Unga ledare, en grupp med ungdomar som konfirmerats, går en ledarutbildning men träffas även som grupp och gör saker tillsammans, trots det såg de sig inte riktigt som en KU-grupp. I denna grupp fanns det också många som gärna kunde tänka sig att vara aktiv och engagerad i församlingens verksamhet. Man har även haft en samling riktad till barn med funktionsvariation där de samlats i kyrkorummet, fått tända ljus, spela piano, gå upp på orgelläktaren och fikar som ett sätt att bekanta sig med kyrkorummet.

Den södra inlandförsamlingen

De två intervjuade södra inlandförsamlingarna ingår i ett pastorat med i stort sett liknande förutsättningar. Man har inte haft det så lätt att engagera frivilliga, och de som nu finns börjar bli gamla. De båda församlingarna har cirka tio anställda vardera, en del arbetar på båda orterna.

De två församlingarnas barnverksamheter skiljer sig delvis från varandra av olika anledningar. I den ena församlingen i pastoratet har man en Öppet hus-verksamhet där upp emot 30–35 barn och föräldrar brukar komma. De träffas på fredagarna under några timmar och brukar ha en del aktiviteter som pyssel, måleri, lera och sagoteater. Föräldrarna brukar hyra lokal själva på onsdagar och träffas med sina barn men då är inte någon ledare närvarande. Rent generellt menar man att kyrkis, verksamheten riktad till föräldrar med småbarn, är något av en tradition på orten och något som prioriteras och uppskattas av föräldrarna.

I församlingen har man även barntimmar för barn från fem år och upp till åtta nio år. De har också mellanstadiegrupp, ungdomsgrupp och konfirmander. De finns även en utåtriktad verksamhet då de

besöker förskolan och har rytmik med fyraåringar. Ledaren som verkar i den här församlingen menar att det är ett sätt att bekanta sig med barnen innan de börjar på barntimmen ett år senare. Till ungdomsgruppen är ungdomar från årskurs sju till nio inbjudna men för närvarande är bara sjuor med. Efter konfirmationstiden har man en ungdomsgrupp, SKUM (Svenska kyrkans unga, mötesplats) och efter nian försvinner de ungdomarna från orten eftersom det inte finns någon gymnasieskola där. Av den anledningen har man inte heller någon ledarutbildning i församlingen och det är svårt att få tag i fritidsledare som hjälper till i konfirmandverksamheten. Man har haft lite svårt att rekrytera präster, något som gjort att konfirmandarbetet har blivit lidande men för närvarande har man en präst som tjänstgör i konfirmandarbetet i båda församlingarna i pastoratet.

I den andra mer nordligt belägna församlingen i inlandspastoratet har man verksamhet för förskolebarn som hämtas upp från förskolan med buss. Man har även en grupp med ettor, en annan med tvåor, en grupp med treor och en sammanslagen grupp med barn från årskurs 4 till årskurs 6. Befolkningen och följaktligen antalet barn på den här orten är inte stor, så i de olika barngrupperna blir det inte så många barn som är med. Konfirmandarbetet ser ungefär likadant ut som för den andra församlingen, med en gemensam präst som i huvudsak sköter detta arbete. I församlingen har man inte kunnat samla föräldrar till småbarn i någon Öppet hus-verksamhet.

I den norra församlingen i detta pastorat håller man även två barngrupper i en angränsande by, med angränsande talar vi här om två mil. I denna församling åker man även upp till en fjällort åtta-nio mil bort för någon pysseldag med barn som går skolan på orten upp till årskurs sex innan de fortsätter på högstadiet i församlingens huvudort. Rent generellt menar man i de båda församlingarna att man kan ha verksamhet för barn upp till fjärde årskurs men *"sen tappar vi dem"*. Man planerade dock vid intervju tillfället att genomföra ett dagsläger, utan övernattning, för årskurs 4–6 från båda församlingarna på en ort mitt emellan församlingsorterna och *"ha roligt tillsammans"*.

Den större kustförsamlingen

I denna församling arbetar ett trettiotal medarbetare. I församlingen finns en samarbetskyrka där man delar verksamhet med EFS. Denna församling har ett större underlag, tillgång till mer resurser i form av personal och annat jämfört med alla andra intervjuade församlingar, något som också märks på omfattningen av deras verksamhet. Kännetecknande för församlingen är att man har en stor variation av olika typer av gruppverksamhet för barn och ungdomar som kommer till kyrkans verksamhet men man har också en variationsrik verksamhet ute på de lokala skolorna. I princip alla traditionella barn- och ungdomsgrupper finns representerade i församlingen. Öppet hus-verksamheten kallas i församlingen för Öppen förskola där barnen får komma med sina föräldrar och leka med andra barn. I denna verksamhet har man även babysång för barn under ett år. Det finns även aktiviteter inom denna verksamhet för barn med funktionsvariation, som man kallar för Tilliten. Ledarna menade att antalet som kommer till denna verksamhet varierar stort. Man misstänkte att en del av föräldrarna utgör kompisgäng som pratar ihop sig och bestämmer sig för att åka till en viss aktivitet en viss dag och en annan verksamhet vid ett annat tillfälle. Detta är också kännetecknande för mycket av församlingens verksamhet, att folk i allmänhet inte vet vilken församling som bedriver en viss verksamhet eftersom det finns två större församlingar inom stadens gränser. Inom denna Öppen förskole-verksamhet har man också sett ett antal familjer med utländsk bakgrund och då inte enbart familjer med flyktingstatus.

Nästa nivå av grupper är en miniorgrupp som riktar sig till barn som går i årskurserna 1–3. Oftast handlar det om olika typer av pysselverksamhet, bakning, målning som man ägnar sig åt där. Till miniorgruppen kommer cirka 40 barn under en termin. Nästa steg är juniorer, en grupp för barn i mellanstadiet, årskurs 4-6. Det finns också ett antal barnkörer runt om i församlingens område med allt ifrån 10 till 25 deltagare. För högstadieelever fanns det också en verksamhet som man kallade för

Kanalen. När skolan låg närmare församlingens lokaler kom det många till den verksamheten, även under lunchrasten. En av ledarna menade att den verksamheten hade betytt mycket för ungdomarna. Numera har man något som man kallar för Stationen som riktar sig till barn som går sexan och uppåt. Tanken är att ungdomarna skall kunna välja stationer med olika typer av aktiviteter. En del väver, en del spelar musik, verksamheten kan man säga till stor del liknar typisk fritidsgårdsverksamhet.

Därefter kommer konfirmationsverksamheten för elever som går åttan. Ganska många av de kvinnliga konfirmanderna väljer att fortsätta i den ledarutbildning som erbjuds av församlingen. Här förlovar församlingen i hög grad pojkarna som väljer annat att göra. Ledarutbildningen är i två steg. Första steget genomförs under nian och innefattar cirka åtta träffar. Efter det första steget i utbildningen kan de inte bli konfirmandledare. Nästa steg av ledarutbildningen genomförs ungdomarna under gymnasietiden och efter att man har genomgått den utbildningen kan man bli konfirmandledare. Dessa träffar brukar ofta förläggas till onsdagar i samband med vardagsmässan. Det finns även en parallell KU-grupp där en del av de ungdomar som går ledarutbildningen också går. Under hösten har de planer att starta upp en Svenska kyrkans unga i staden.

I församlingen har man en varierad verksamhet ute på skolorna. Bland elever i årskurs sju och åtta är man ute och pratar om hur man skapar trygga grupper, hur man är mot varandra. I åttan arbetar man med Machofabriken där man tar upp om könsroller, machokultur och våldsförebyggande arbete. Man är även på en högstadieskola där man har rastverksamhet där eleverna får möjlighet att prata med ledarna. Intresset för detta är mycket stort. Man har inte upplevt något större motstånd från människor i samhället avseende deras närvaro i skolan, något som många gånger har förvånat andra församlingar när man berättat om sin skolverksamhet. Man menar att man är noga inläst på WHO:s olika texter och vet var gränserna finns. De gör aldrig reklam för den egna verksamheten på skolans område. Den som har Bibeläventyret talar också alltid om "Bibelns Gud" eller "Bibelns Jesus". Det upplever inte heller att det har varit några problem att ha skolavslutningar i kyrkan.

Gränsförsamlingen

Barn- och ungdomsverksamheten i gränsförsamlingen berör förutom huvudorten även tre andra mindre orter och byar. I den ena av dessa finns det knappt några barn kvar men de få som finns skjutsas till angränsande byar där församlingen har verksamhet. I församlingen är deltagandet bland barnen och ungdomarna mycket stort, i vissa fall 100-procentigt men det rör sig inte om så många barn på vissa orter. I församlingen, som är en del av ett större pastorat, är det endast en barn- och ungdomsledare som i nuläget har hand om tolv barn- och ungdomsgrupper. Till sin hjälp har hon en frivillig ledare som bistår med de samiska barnen. Vid träffarna samlas flera olika åldersgrupper vid samma tid för en gemensam samling med sång och bibelberättelser. Efter denna inledande samling går varje åldersgrupp var för sig till skilda verksamheter, ofta någon form av pyssel. Samlingen avslutas med gemensamt fika. På liknande sätt bedrivs barnverksamheten på alla platser i församlingen. Kännetecknande för ungdomarna i församlingen är att de lämnar orten inför gymnasieutbildningen, något som innebär att församlingen inte har någon verksamhet riktad till denna åldersgrupp.

Samarbetet med skolan är gott i församlingen. Lärarna skickar över barnen till församlingsverksamheten efter skoldagens slut och håller sig underrättad när församlingens olika gruppverksamhet startar inför varje ny termin. Barn- och ungdomsledaren i församlingen är varje år på skolan och talar om mobbing, ett ämne hon på skolans initiativ blivit uppmanad att ansvara för. I församlingens huvudort finns det också en mycket uppskattad barnkör med ett 20-tal barn, den enda i pastoratet, som sjunger vid familjegudstjänster och på äldreboenden. I församlingen är deltagandet i konfirmationsläsningen i princip också 100-procentigt. Den bedrivs av en präst och konfirmander deltar inte bara från församlingen utan även från andra platser i länet, oftast med anknytning till orten.

Den intervjuade personalen

Den mindre kustförsamlingen

I den mindre kustförsamlingen intervjuades två personer som arbetade med barngrupper och en musiker som hade barnkörer. Alla tre var kvinnor. En av kvinnorna var född på orten medan de andra kom från andra platser, en från en angränsande kommun och den tredje från Östergötland. Alla hade arbetat under en längre tid i församlingens verksamhet.

Gruvförsamlingen

I gruvförsamlingen intervjuades två kvinnliga församlingsassistenter. Den ena av assistenterna arbetade med i huvudsak barn i åldrarna 6–12 år men var även verksam i församlingens arbete med ungdomar som KU-gruppen, ledarutbildningen samt konfirmandverksamheten. Den andra arbetade i huvudsak med de yngre barnen i verksamhet riktad till föräldralediga. Hon arbetade dock även delvis med miniorer, konfirmander och KU-gruppen. De hade arbetat tillsammans i församlingen under en lång tid och de var inte själva från orten.

Den norra inlandsförsamlingen

I den här församlingen intervjuades tre personer. En av dem arbetade som diakon, en som församlingsassistent och den tredje uppgav inte sin titel men arbetade med barn och unga. Diakonen hade endast arbetat ett år, församlingsassistenten hade arbetat fyra år och den tredje två år. Samtliga var kvinnor och uppfödda i församlingen.

Den södra inlandsförsamlingen

Två personer intervjuades från den här församlingen som var ett pastorat. Den ena av dem hade arbetat sedan 2018 och var utbildad förskollärare. Hon hade ett förflutet inom kyrkan som barn och ungdom och hade innan hon börjat arbeta för församlingen varit scoutledare under många år. Hon var uppvuxen i den församling hon nu arbetade åt. Den andra var utbildad fritidsledare och hade tidigare arbetat i annan församling. Hon kom inte själv från den ort hon nu verkade i.

Den större kustförsamlingen

I denna kustförsamling intervjuades två personer. Den ena arbetade som pedagog, främst i skolor inom församlingens område. Hon var även verksam inom församlingens ledarskapsutbildning och konfirmandverksamhet. Hon var utbildad lärare och hade arbetat i församlingen under snart sju år när intervjun gjordes. Den andra som intervjuades jobbade som fritids- och ungdomsledare. Hon var nyligen anställd och arbetade med allt från barngrupper till konfirmander och övriga ungdomar. Det framkom tyvärr inte under intervjun varifrån någon av de intervjuade härstammade.

Gränsförsamlingen

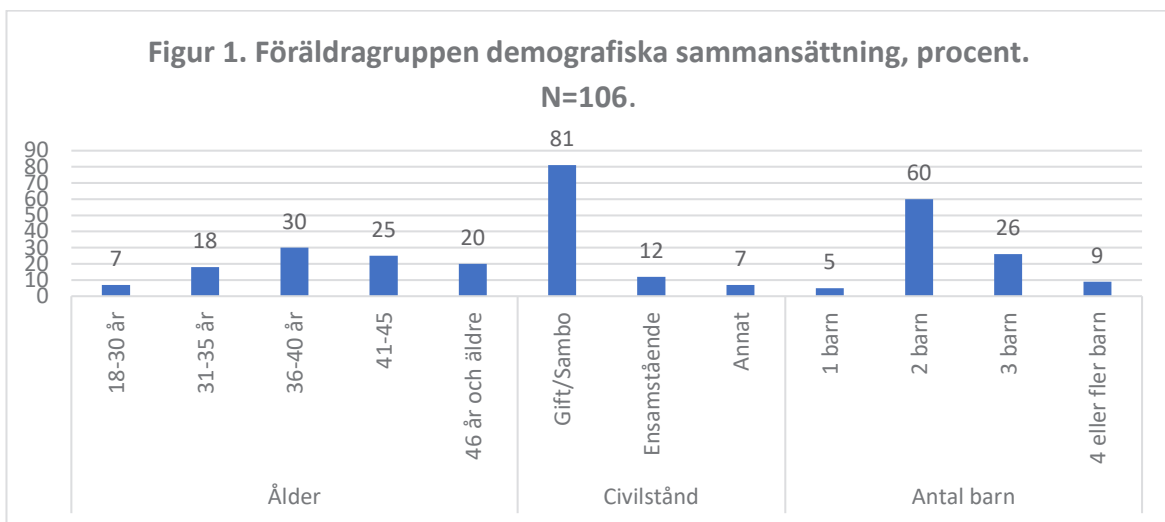
I den här församlingen intervjuades endast en barn- och ungdomsledare. Hon hade under flera år arbetat som icke-behörig lärare. Hon hade arbetat med barn- och ungdomsverksamhet under många år, ända sedan sin tid i gymnasiet. Hon arbetade med många grupper med barn och ungdomar i varierande åldrar och var själv uppväxt på orten.

6 Enkäten till föräldrarna

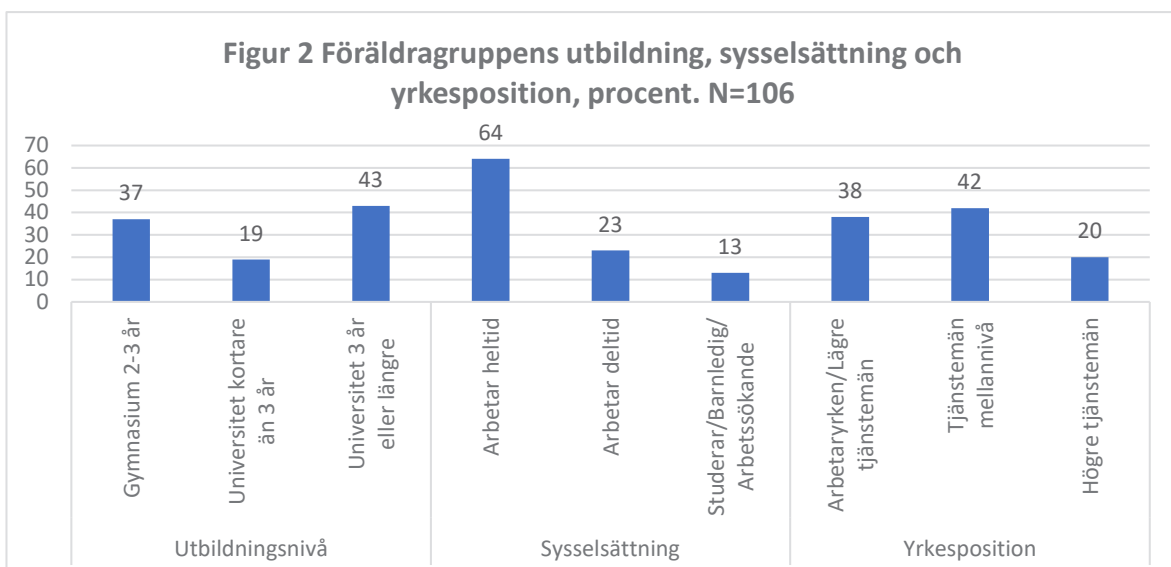
Barnens sociala bakgrund

I detta kapitel redovisas resultaten från den enkät som föräldrar till barn i kyrkans aktiviteter besvarade. Redovisningen börjar med att beskriva föräldrarnas bakgrund med avseende på ålder, yrke och utbildning.

Enkäten besvarades framför allt av kvinnliga vårdnadshavare jämfört med manliga vårdnadshavare med 84 respektive 16 procent och andelen med utländsk bakgrund och som besvarat enkäten utgjordes endast av 3 procent. Av figurerna 1 och 2 nedan framgår föräldragruppens demografiska sammansättning, sysselsättning, utbildning och yrkesposition.

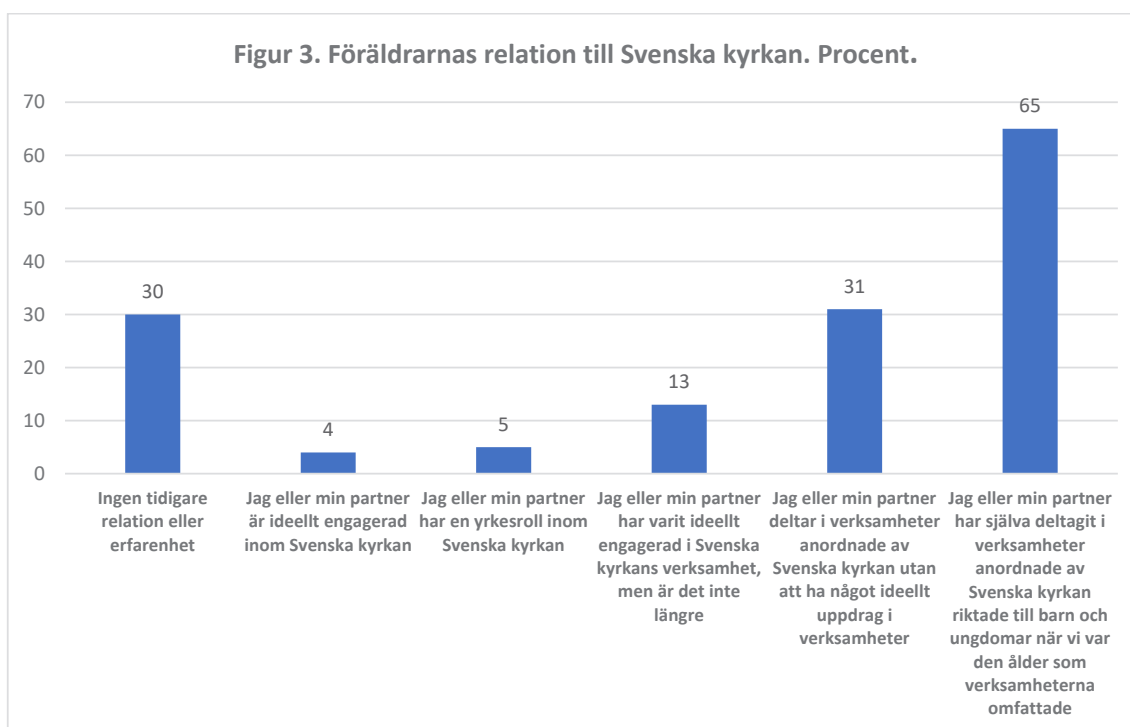

Föräldragruppen består framför allt av personer mellan 36–45 år och en majoritet är gifta eller sammanboende med en partner, endast en mindre andel på 12 procent är ensamstående. Nära 90 procent av föräldrarna har två eller fler barn. Noterbart är att föräldragruppen som besvarat enkäten har betydligt fler barn än riksgenomsnittet (SCB). Föräldragruppen har sammanlagt 239 barn varav 155 (65 procent) deltar i någon barn- eller ungdomsverksamhet med Svenska kyrkan som huvudman.

Föräldragruppen är välutbildad om man jämför med riket som helhet och kommuner i Norrbotten och Västerbotten, drygt 60 procent av föräldrarna har en universitets/högskoleutbildning. Motsvarande andel för Norrbotten och Västerbotten är 38 respektive 46 procent (Kolada). Föräldragruppen är också förvärvsarbetande (87procent) i större utsträckning jämfört med Norrbotten och Västerbottens län som helhet där 79 respektive 80 procent av befolkningen 20-64 år är förvärvsarbetande. När det gäller föräldrarnas yrkespositioner är det vanligare med tjänstemannayrken jämfört med arbetaryrken. Kategorin "arbetaryrken" motsvarar olika yrken som kräver en gymnasial utbildning på 2-3 år och utgörs vanligtvis av olika hantverksyrken, t.ex. målare, snickare, elektriker, processoperatör i industri men också vårdbiträden, restaurangpersonal. Tjänstemän på mellannivå motsvarar yrken som kräver 3 års högskola eller universitetsutbildning. Grundskollärare och gymnasielärare, sjuksköterska och olika tjänstemannayrken. Kategorin högre tjänstemän motsvarar yrken där man behöver längre än 3 års utbildning på universitet och högskola och utgörs av exempelvis civilingenjör, läkare, lektor inom högre utbildning, ledande tjänstemän i privata och offentliga organisationer. Jämför man yrkesstrukturen i föräldragruppen med den för länen som helhet så är tjänstemannakategorierna större i föräldragruppen.

Föräldrarnas egen erfarenhet av och engagemang i Svenska kyrkan framgår av figur 3 nedan.

Nära 25 procent av föräldrarna är eller har varit ideellt eller yrkesmässigt engagerade i Svenska kyrkan och en tredjedel deltar i kyrkans verksamhet utan att vara ideellt engagerad. En majoritet av föräldrarna har själva deltagit i kyrkans verksamheter som barn eller som ungdomar. När man lägger samman föräldrarnas erfarenheter av Svenska kyrkan framgår att 30 procent av föräldrarna inte har någon tidigare yrkesmässig eller ideell relation eller egna erfarenheter som ung av Svenska kyrkan. Detta innebär att 7 av 10 föräldrar har någon form av "kyrkligt socialt kapital" som sannolikt är av betydelse för att man söker sig till kyrkans barn- och ungdomsverksamheter. Gruppen av "nya" föräldrar är därför intressant att beskriva lite närmare och jämföra med den andra föräldragruppen. Jämför man gruppen "nya föräldrar" med föräldragruppen som har tidigare erfarenhet av Svenska kyrkan antingen i en yrkesroll eller som ideellt engagerad eller som deltagare i barn- och ungdomsverksamheter så är det relativt små skillnader mellan grupperna, med avseende på civilstånd och antal barn och sysselsättning. Däremot är de "nya föräldrarna" något yngre och har i större utsträckning en yrkesposition som ledande tjänsteman jämfört med föräldrarna med "kyrkligt kapital", vilka dock oftare har en universitetsutbildning. Sammantaget är det relativt små demografiska och socioekonomiska skillnader mellan föräldragrupperna.

Varför valde man Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet?

Föräldrargrupperna är också intressanta att jämföra med avseende på varför man valde att placera sina barn i Svenska Kyrkans barn- och ungdomsverksamhet, se tabell 1 nedan.

Tabell 1. Vilka var de viktigaste anledningarna till att ditt barn deltar/deltog i någon barn- och ungdomsverksamhet som Svenska kyrkan anordnar? Andel föräldrar som angett stor/mycket stor betydelse. Procent.			
	Nya föräldrar	Föräldrar med kyrklig erfarenhet	Totalt (alla föräldrar)
Verksamhetens innehåll, t.ex. musik, sång, lek	50	65	60
Verksamheten har en värdegrund som vi/jag som förälder/föräldrar eller målsman delar	40	58	53
Barnets/Barnens kamrater deltog/deltar i verksamheten	58	42	47
För att barnet/barnen skall lära känna andra barn i deras ålder	56	42	46
Verksamhetens innehåll, livsfrågor	27	48	42
Kyrkans aktiviteter för barn 0–13 år där vi bor, har en bättre verksamhet jämfört med andra aktörers verksamhet med samma/liknande inriktning mot barn	27	27	27
Verksamheten vilar på en kristen grund	16	30	26
Kyrkans aktiviteter för ungdomar 13–19 år där vi bor, har en bättre verksamhet jämfört med andra aktörers verksamhet med samma/liknande inriktning mot ungdomar	22	21	21
Verksamhetens innehåll, det kristna budskapet	8	26	16
Möjlighet för mig som förälder att lära känna andra föräldrar till barn som deltar i samma verksamhet som mina barn	17	14	15
Det finns inga andra verksamheter för barn 0–12 år där vi bor	5	14	11
Det finns inga andra verksamheter för ungdomar 13–19 år där vi bor	0	10	8
N=	32	74	106

I tabellen ovan är föräldrarnas motiv till att placera sitt barn i Svenska kyrkans verksamheter rangordnade efter vilket motiv som var vanligast. Verksamhetens innehåll med avseende på vad barnen/ungdomarna gör, t.ex. sång, dans, musik och lek var det vanligaste motivet följt av att verksamheten har en värdegrund som föräldrarna/målsmän kan dela samt att barnen skall lära känna andra i sin ålder och att barnens kamrater deltog i verksamheten.

Jämför man föräldrargrupperna framgår ett par skillnader när det gäller nämnda motiv. Den första är att bland föräldrar med ”kyrkligt socialt kapital” är det större andelar som betonar verksamhetens innehåll avseende sång, musik, lek men också med avseende på värdegrund och livsfrågor. Denna skillnad framgår också avseende det att verksamheten vilar på en kristen grund och det kristna budskapet i verksamheten även om dessa två alternativ betonas i mindre utsträckning. Gruppen med ”nya föräldrar” betonar nämnda anledningar i mindre utsträckning. I den föräldrargruppen betonas i stället barnens möjligheter att träffa nya kamrater och att kunna delta i samma verksamheter som sina kamrater i större utsträckning. Bland dessa föräldrar finns också de som tycker att möjligheten för dem att träffa andra barnföräldrar är en viktig anledning. Andelen föräldrar som anger att barnens deltagande beror på att det inte finns andra aktiviteter för barn där man bor är mindre förekommande i föräldrargrupperna, särskilt i gruppen nya föräldrar.

Däremot anger bägge föräldragrupperna i större utsträckning att Svenska kyrkans verksamheter är bättre än andra motsvarande aktiviteter för barn och ungdomar där man bor. Detta gäller i synnerhet verksamheterna riktade till de yngre (0-13 år) barnen. Frågan om anledningarna till varför man sökt sig till Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamheter hade också ett ”öppet” svarsalternativ där det var möjligt för föräldrarna att lämna egna synpunkter. Några av synpunkterna handlade om att det var barnen själva som sökt sig till verksamheterna:

- ”Vår ungdom har själv hittat till kyrkans unga efter konfirmationen och är väldigt nöjd med verksamheten.”
- ”Som förälder kan jag inte avgöra deras bevekelsegrunder.”
- ”Konfirmationen innebar att båda barnens bekantskapskretsar utvidgats. Träffat barn från andra skolor. Läger och resor har gjort de självständiga. Den ena har fortsatt vara ledare. Den andra har börjat sin ledarskapsutbildning.”

Andra synpunkter relaterade till innehållet i själva verksamheten och hur den bedrevs:

- ”För att få en paus från fritids med lite annat innehåll”
- ”Personal hämtar och lämnar från fritids”

Sammanfattningsvis kan föräldragruppens motiv tolkas som att dessa i viss mån beror på vilka erfarenheter och relationer man har och haft av Svenska kyrkan. De föräldrar som inte har några egna tidigare erfarenheter av kyrkans barn- och ungdomsverksamhet eller varit ideellt eller yrkesmässigt engagerade i Svenska kyrkan har delvis andra motiv för att placera sina barn i verksamheterna. Dessa motiv är grundade i att tillgodose barnens sociala behov av att träffa nya kamrater och att kunna vara tillsammans med sina kamrater. Även anledningar som anknyter till verksamhetens innehåll, t.ex. sång och lek, verksamhetens värdegrund och livsfrågor var viktiga för denna grupp men inte i samma utsträckning som för föräldragruppen med tidigare erfarenhet från Svenska kyrkan. För dem var verksamhetens värdegrund, livsfrågor, kristna grund och kristna budskap i större utsträckning en viktig anledning till att placera sina barn i Svenska kyrkans verksamheter. En tolkning är att i nämnda föräldragrupp är andelen troende större och att det är mer självklart att placera sitt barn i de kyrkliga verksamheterna. I gruppen med ”nya föräldrar” är sannolikt motsvarande andel troende mindre och kyrkans verksamheter upplevs kanske i första hand vara välkomnande och erbjuder social gemenskap, framför allt för barnen inom ramen för en verksamhet som föräldrarna tycker är bra, utan att man söker eller prioriterar det kristna budskapet.

Hur kom man i kontakt med Svenska kyrkans verksamheter?

Det fanns skillnader mellan föräldragrupperna om det vanligaste sättet som man informerades sig om och fick kontakt med Svenska kyrkans verksamheter, se tabell 2 nedan.

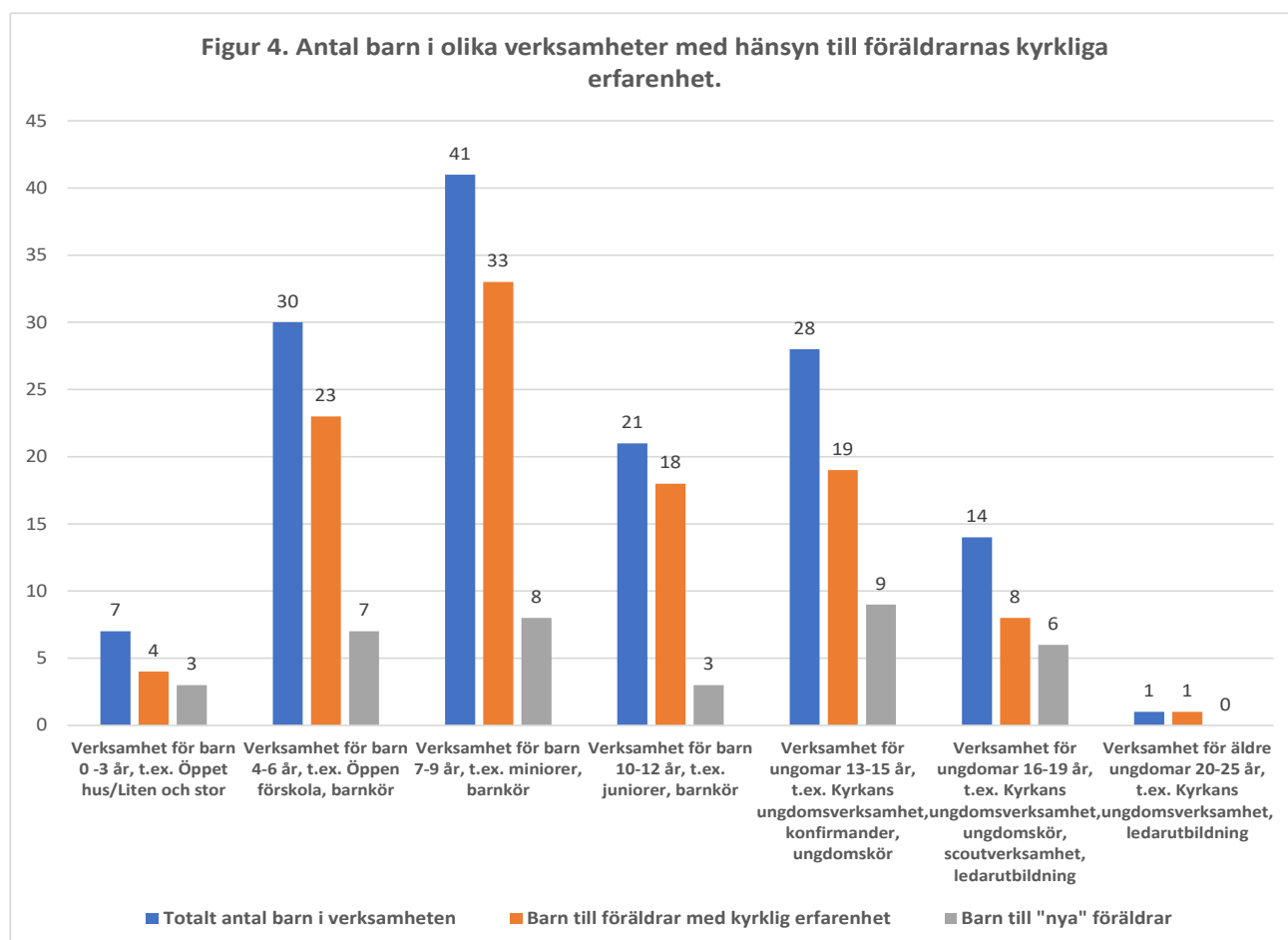
Tabell 2. Hur kom du/ni i egenskap av föräldrar/vårdnadshavare i kontakt med verksamheten som era/ert barn deltar i? Procent.			
	Nya föräldrar	Föräldrar med kyrklig erfarenhet	Totalt (alla föräldrar)
Genom lokala informationsblad, annonser i lokaltidning, anslagstavlor	33	68	58
Genom andra föräldrar med barn i samma åldrar som mina barn	44	50	48
Jag/vi sökte själv information via kyrkans internetsajter	25	39	34
Genom mina barns kompisar	36	36	34
Genom vänner/bekanta som är engagerade inom kyrkans verksamhet	15	24	21
N=	32	76	106

När det gäller föräldrar utan egna erfarenheter av Svenska kyrkan var det vanligaste sättet att få information via andra föräldrar med barn i samma ålder som deras egna barn eller genom deras barns kompisar. Även lokala informationsblad, annonser etc var vanligt i denna föräldragrupp. Bland föräldrar med egen erfarenhet av Svenska kyrkan var det delvis annorlunda där dessa aktivt sökt information på Svenska kyrkans internetsajter och framför allt i lokala informationsblad, annonser och anslagstavlor. Möjligen kan detta tolkas som att föräldrar med erfarenhet av Svenska kyrkan sökte sig mer aktivt till kyrkans verksamheter och redan tidigt i deras barns liv planerat att de skall delta i kyrkans verksamheter. Föräldrarna utan erfarenhet har ett mer "oplanerat" förhållningssätt i detta avseende och där de egna barnens deltagande uppmuntrats av barnens kamrater och andra föräldrar med barn i samma ålder som kanske också deltog kyrkans verksamheter.

Det fanns också kommentarer till frågan om hur man kom i kontakt med verksamheten som beskriver andra vägar att få information om Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamheter. Exempelvis fick barn som är döpta en inbjudan från kyrkan "att vara med på barngrupperna". En annan kommentar var att man fick information om verksamheterna via sociala media och "via dagbarnvårdare" samt "via förskolan" och "via skolan".

Vilka verksamheter deltar barnen i?

I följande avsnitt beskrivs vilka verksamheter som barnen har deltagit i. Sammanlagt har 142 barn deltagit i Svenska kyrkans olika barn- och ungdomsverksamheter. I figur 4 nedan framgår antalet barn som deltagit i de olika verksamheterna.

Sammanlagt har 142 barn deltagit i Svenska kyrkans olika barn och ungdomsverksamheter där de vanligast förekommande verksamheterna bland barnen är riktade till barn och ungdomar i åldersin-

tervallet 4 - 15 år där 120 barn deltagit vilket motsvarar nära 85 procent av barnen. Antalet deltagande var således betydligt färre i de aktiviteter som riktar sig till de allra yngsta barnen och de två äldsta ungdomsaktiviteterna. Det var också marginella skillnader mellan föräldragrupperna när det gäller vilka verksamheter som deras barn deltog i. Sammanfattningsvis så avspeglar deltagandet sannolikt vilka typer av aktiviteter som fanns tillgängliga i de studerade församlingarna. Det finns inga tydliga sociala mönster på liknande sätt som för anledningen till att man sökte sig till Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamheter och på vilket sätt man skaffat sig information om verksamheterna.

Vad tyckte föräldrarna om verksamheterna?

Enkäten innehöll en öppen fråga där föräldrarna gavs möjlighet att beskriva hur de uppfattade att deras barn upplevde verksamheten som de deltog i och även att lämna egna synpunkter på verksamheten. Sammanlagt 85 av 106 föräldrar hade lämnat kommentarer kring detta och samtliga utom en förälder beskrev positiva erfarenheter för barnen. Detta gällde såväl verksamheternas innehåll med avseende på vad man gjorde, t.ex. sång, lek men också bibliska berättelser, diskussion av livsfrågor i ungdomsgrupper och pedagogiskt genomförande. Den enda negativa kommentaren var ett barn som hade tyckt att verksamheten var tråkig och därför slutade. Verksamheterna beskrevs också som trygga och välkomnande där barn lärde känna andra barn och fick nya kamrater. Verksamheterna beskrevs också ha kvalité och resurser och bra personal. Bland kommentarerna fanns också de som framhöll kyrkans verksamheter som ett alternativ i samband med föräldraledighet och där det äldre barnet är hemma i samband med att det fått ett syskon. Det fanns också några kritiska kommentarer som egentligen inte var riktade mot verksamheterna i sig, utan mot konsekvenserna av coronapandemin där verksamheter fick ställas in eller att deltagandet blev ”ryckigt” med uppehåll. Sammanfattningsvis så beskrivs både verksamhet och barns/ungdomars erfarenheter utan nästan något undantag i positiva ordalag.

Frisvaren från enkäten återfinns i bilaga 4.

Sammanfattande diskussion

Syftet med denna enkätstudie var att bidra till att beskriva vilka föräldrar och barn som Svenska kyrkan når med sina- och ungdomsverksamheter inom Luleå stift. Resultaten bör tolkas med viss försiktighet eftersom förutsättningarna för denna datainsamling med hjälp av enkäter inte gör det möjligt att bedöma i vilken utsträckning som dessa föräldrar är representativa för alla föräldrar vars barn deltar i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet i Luleå stift. Trots denna begränsning så framkommer intressanta kunskaper via de 106 föräldrarna och deras 142 barn som deltagit i enkätstudien. Föräldragruppen består till större delen av yrkesverksamma och välutbildade personer där en absolut majoritet har en svensk bakgrund och är gifta eller sambos. Jämfört med hur befolkningsstrukturen ser ut i Luleå stift är dessa kategorier i föräldragruppen överrepresenterade. Vidare består föräldragruppen framför allt av personer som har tidigare erfarenheter av Svenska kyrkan, antingen som yrkesverksam, ideellt engagerad eller att man själv deltagit i verksamheterna när man var i barnens ålder. I denna grupp var det också vanligare att man angav ”andliga” skäl till att man placerat eller uppmuntrat sina barn att delta i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamheter. En tredjedel av föräldragruppen hade inte nämnda tidigare erfarenheter utan angav i större utsträckning sociala skäl till att deras barn deltog i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamheter. Möjligen kan detta tolkas som att det finns ett ”andlighetsarv” där det i den förstnämnda föräldragruppen är en självklarhet att söka sig till Svenska kyrkan. I den andra föräldragruppen finns inte detta på samma sätt utan man söker sig till verksamheten av sociala bevekelsegrunder avseende sina barn och att det är en bra verksamhet som bedrivs. Oavsett vilken av föräldragrupperna man tillhörde var man nöjd med den verksamhet som deras barn deltagit i.

Foto: Johannes Frandsen/Ikon

7 Föräldrarnas koppling och relation till kyrkan

Föräldrarnas koppling till de undersökta församlingarna visar på många gemensamma drag. Generellt är det inte någon stor andel av föräldrarna till de barn och ungdomar som deltar i församlingarnas verksamhet som själva aktivt deltar i församlingsverksamhet. Det är inte heller många av föräldrarna som regelbundet besöker församlingarnas gudstjänster. Någon församling pekar på att julottan brukar besökas av många föräldrar, det som traditionellt brukar vara en välbesökt gudstjänst medan andra vanliga gudstjänster sällan besöks av denna grupp. Å andra sidan beskriver de flesta av barn- och ungdomsledarna att gruppen aktiva gudstjänstbesökare inte heller är så stor en vanlig söndag. Detta har också påverkats av pandemin.

Flera av församlingarna menar att även om föräldrarna i vanliga fall inte besöker gudstjänsterna så kommer många när deras egna barn framträder med barnkören i gudstjänsten. Vid avslutningar för barngrupper menade bland annat en mindre kustförsamling att det oftast är en hög anslutning av föräldrar, upp emot ett hundratal. En mindre inlandsförsamling anordnade varje nationaldag ett större evenemang med *"hoppborg och sockervadd och hela köret"*, en dag som i princip drog hela samhället. Dagen inleddes med en gudstjänst, en gudstjänst som då blev mer än väbesökt. Till gudstjänsten hade grupperna övat in sånger och grupperna fick på detta sätt sin avslutning. I en annan av de mindre inlandsförsamlingarna som undersöktes menade man att man uppskattningsvis hade ett hundratal

barn i sin verksamhet under en vecka. I relation till det antalet menade den intervjuade att det var ett förhållandevis litet antal föräldrar som besökte de gudstjänster man hade som var speciellt riktade till både små och stora. Ett annat undantag när gudstjänster besöktes av fler, menade en litet större kustförsamling, var när man hade regnbågsmässor. Vid dessa tillfällen sänktes den genomsnittliga medelåldern, fler unga och unga vuxna men också en del familjer sökte sig då till kyrkan. Generellt kan man säga att föräldrarna verkar komma till kyrkan när det, som en av ledarna sa; *"är någonting utöver"*, i betydelsen något annat än det vanliga.

På frågan om föräldrarnas relation till kyrka och tro förstärktes i någon mån den traditionella bilden av svensken i gemen. En barn- och ungdomsledare i en av inlandsförsamlingarna menade att männskorna på orten nog oftast gick i kyrkan *"när man döper sina barn, när man gifter sig och vid begravning"*. I en av församlingarna som låg i ett samhälle med koppling till gruvbrytning menade en av ledarna också att man hade stor respekt för kyrkan. De hade också märkt hur det fanns ett stort intresse hos flera föräldrar att själva åka med på de konfirmandläger som hölls på annan ort och de flesta döpte också sina barn i kyrkan. Trots det påpekade man att det samtidigt var många vuxna som utträdde som medlemmar ur kyrkan i denna församling och; *"vi når inte alla, vi når definitivt inte alla"*. I en annan mindre församling som låg vid finska gränsen vars befolkning i hög grad präglades av den laestadianska väckelsen menade en barn- och ungdomsledare att *"det fanns en grundtro hos alla, ja, alla har nog en tro"*. En annan bild av relationen till kristen tro gavs av en kustförsamling som hade märkt av ett starkt motstånd hos vissa skolbarnsföräldrar till att kyrkan förlade sin verksamhet inom skolans väggar. De hade också blivit nekade att ha verksamhet i skolan. I samma församling hade ett av barnen i förtroende berättat för en av ledarna att *"mina föräldrar tycker inte om kyrkan, men jag får vara här"*. I de undersökta församlingar där EFS hade sin verksamhet menade flera ledare att det på olika sätt märktes vilka barn som kom från dessa hem. Någon av ledarna från kustförsamlingen menade också att det var tydligt att dessa familjer hade en tydligare koppling till kristen verksamhet än vad som generellt var fallet i Svenska kyrkan, och då särskilt i den församling hon själv arbetade inom. I samma församling hade ledarna också lagt märke till hur barn från muslimska hem ibland kan mer om bibeln än andra svenska barn, t.ex. när kyrkan möter skolbarnen med Bibeläventyret. Man var noga med att berätta för muslimska familjer med barn i kyrkans verksamhet om innehållet i aktiviteterna och att ingen tvingas till något:

Vi säger när vi har gudstjänst eller när vi har samling, så att ... de kan bara vara tyst. Så att de som vill be får be, och sen så ... så att vi tvingar ingen att be, och vi tvingar ingen att tro, utan det är bättre att de får en positiv bild av kyrkan.

I några av de undersökta församlingarna fanns det ett mycket stort antal utlandsfödda familjer bosatta, och då även en stor andel som var arbetsinvandrade som inte var flyktingar. I en av kustförsamlingarna hade man haft en del besök av dessa familjers barn men kanske inte så många som man kunde förvänta sig. I en av inlandsförsamlingarna menade en av ledarna att de fick intrycket att de flesta föräldrar sällan menade sig vara troende men att man samtidigt ville att barnen skulle bli konfirmerade. Detta trodde ledaren till stor del berodde på tradition men samtidigt gav en del av föräldrarna uttryck för andra behov, en kompetens som församlingen hade:

Jo, men jag är inte troende, men självklart får mitt barn konfirmera sig. 'Ni pratar om bra frågor och livsaskådning'. Att man får med sig någonting. Att det gör ... man får växa som ungdom. Alltså, att man ... Jag har hört många som säger att 'ja, men ni törs ta i de svåra frågorna också', att man törs möta dem på djupet på något vis.

En annan av ledarna i samma församling menade att föräldrarna både gav uttryck för detta önskemål om att barnen skulle få ta del av djupare livsfrågor men samtidigt visade de en viss återhållsamhet ifråga om sin egen hållning och tro:

Man vill inte sätta ord på att 'jo, jag är troende' eller 'jag tror på Gud' eller ... alltså, att det blir som så blottande på något sätt och det är inte helt okej på något sätt, utåt sett.

I denna församling fick man trots detta ibland samtal med föräldrarna om tro men att vissa ändå signalerade en gräns för vad som uppfattades som antingen utanför ens intressesfär eller alltför när-gånget och privat. I många av de andra undersökta församlingarna gav ledarna inte på samma sätt uttryck för samtal om tro med föräldrarna, vilket inte behöver betyda att detta inte förekom men flera menade ändå att man sällan samtalade med föräldrarna om tro utan oftare om praktiska saker som rörde barnen och deras aktiviteter i kyrkan.

En sak som påpekades var behovet av ideella insatser i barn- och ungdomsgrupperna. Det var få ledare som talade om att man hade föräldrar som ideella hjälpledare i de grupper man hade ansvar för. Ett skäl som nämndes i någon församling var att en del grupper låg på dagtid då många föräldrar arbetade. I en av församlingarna nämndes en kvinna som arbetade som hjälpledare eftersom hon kunde ta ledigt en dag i veckan någon timme på eftermiddagen. I övrigt utgjordes de ideella krafterna i församlingen oftast av äldre personer.

Man kan generellt säga att ledarnas kontakt och relation med föräldrarna minskade i takt med åldern på barnen. Detta var förstås inte utan undantag. Den verksamhet där man träffade föräldrarna var med viss självklarhet Öppet hus-verksamhet, som också i vissa församlingar benämns som Liten och Stor. Här träffas föräldrar med mindre barn, inte sällan även med syskon. I en av de större kust-församlingarna menade en av ledarna att Öppet hus-verksamheten inte sällan drog till sig föräldrar utanför det egna församlingsområdet. De tyckte sig märka att det ibland fanns grupper av föräldrar som kände varandra sedan tidigare som gemensamt träffades på Öppet hus-verksamheten. Här blev det också ett tillfälle för barnledarna att samtala med föräldrarna och lära känna dem. I en av inlands-församlingarna berättade man att man precis lagt ned Öppet hus-verksamheten:

Just nu har vi ingen öppen dagverksamhet för mammor och så. Vi prövade att ha det men det fanns inget intresse. Ingen kom. Så de har försökt det där, om det har legat i dvala något år. För det är ju inte så stort samhälle heller, så det är ju inte säkert att det finns så många daglediga.

I de verksamheter där barnen är litet större, som t.ex. miniorer har ledarna mindre kontakt med föräldrarna än vid Öppet hus-verksamheten men de träffas ibland när barnen lämnas och hämtas och några ord kan utbytas. För dessa barn har ledarna även kontaktuppgifter till föräldrarna ifall något speciellt inträffar eller att man som ledare vill samtala om något som rör deras barn. I de äldre grupperna blir kontakterna med föräldrarna färre. För grupper som t.ex. Svenska kyrkans unga (KU) menade en av ledarna i en "gruvförsamling" att man snarare försökte att freda ungdomarna från föräldrarna:

Nej, egentligen så är det konfirmandföräldrar som vi har kontakt med. När det gäller KU så, så lite föräldrakontakt som möjligt. För att det här ska vara en fristad för ungdomarna, och de ska inte ha en känsla av att ... det är klart att man kontaktar föräldrarna om det skulle vara något speciellt, så klart. Men det är inte så här att man bjuder in föräldrarna och så här. Nej, de ska kunna vara här utan att föräldrarna är inblandade på något sätt.

Föräldrarna i församlingen ovan som själva blivit konfirmerade, menade man, var också oftare de som tog med sina egna barn för konfirmation än andra. En ledare i en av de undersökta större kust-församlingarna menade också att det nog var så att föräldrar som själva hade erfarenhet av att ha någon form av koppling till kyrkan eller varit i kyrkan tidigare i högre grad hade sina barn i kyrkans verksamheter än vad föräldrar utan egen kyrklig erfarenhet hade.

I en av de undersökta inlandskommunerna menade man att det fanns en utmaning att ständigt vara tillgänglig som ledare. Denna tillgänglighet kunde röra både föräldrar och ungdomarna i den egna verksamheten. En av ledarna beskrev detta så här:

- Ungdomsledare: Och samma på KU för, jag menar, här har vi ett litet bekymmer som kan vara, eftersom det är så personbundet, man tycker att man kan ringa till oss på sena kvällar och på helger och när som helst. Hur mycket ska jag ge och när ska jag sätta stopp? För att sätta stopp kan kännas som ett avvisande. Det här är någonting vi får diskutera och tänka på hela tiden.
- Intervjuare: Och vad menar du med att sätta stopp?
- Ungdomsledare: Ja, men kanske inte kan svara när jag ser att de ringer och liksom, sätta mina gränser. För jag menar, man kan inte heller vara anträffbar hela tiden. De ringer oftare på min privata telefon än på min jobbtelefon. Om de har några konfirmandfrågor till exempel, föräldrar.
- Intervjuare: Och vad kan det vara för frågor?
- Ungdomsledare: Ja, men allt möjligt. "Vilken tid skulle de träffas" eller "du ... hände det här på lägret, vad tänker du?" Och ja, men så. Och jag tror att det är en liten församling, att det är det som gör att det är väldigt personbundet.
- Intervjuare: Ja, de flesta känner ... Man känner inte alla människor här men man känner till nästan de flesta.
- Ungdomsledare: Jo, men alla känner väl alla, kan man nästan säga.

Även om detta kan ses som ett exempel när "priset" för ledarna att vara tillgänglig och kontaktbar kan vara på gränsen till för stort så verkar det ändå som att den generella bilden ändå är att kontakterna från församlingarnas sida med föräldrarna avtar med åldern på barnen. Något hårdraget kan man säga att församlingen och dess ledare blir en i mängden av organisationer som föräldrar i egenskap av vårdnadshavare håller nödvändig kontakt med under den tid som de nyttjar organisationens tjänster för barnens vidkommande. Eftersom man inte själv i någon större omfattning deltar i församlingens verksamhet verkar det inte heller uppstå så många tillfällen när en relation till församlingens representanter kan fördjupas. Bilden som ges blir att församlingen och dess verksamhet nyttjas och respekteras men bara för vissa ändamål, förutom dop, vigsel och begravning även för aktiviteter för barn och ungdom. En tanke som kan vara föremål för reflektion avseende föräldrarnas egen koppling och relation till den lokala församlingen är att mycket av barn- och ungdomsverksamheten i hög grad riktas till barnen och ungdomarna och inte mycket samordnas med föräldrarna. Det traditionella sättet har ofta varit att locka föräldrarna till kyrkan genom att anordna gudstjänster där deras egna barn uppträder och på så sätt få föräldrarna till kyrkan. Det verkar inte riktigt vara en framgångsrik väg att få föräldrar att stanna kvar i församlingens verksamhet. Uppenbart är att föräldrarna redan är intresserade av sina barn, men hur får man dem intresserade för kyrkan och kristen tro.

Intresse och motstånd

Relationen till kyrkan i det omgivande samhället präglas enligt barn- och ungdomsledarna ofta av tradition och gamla sedvänjor. Det är tydligt att i många av de intervjuade församlingarna framstår kyrkan fortfarande som en betydelsefull samhällsinstitution när det kommer till att förrätta dop, konfirmation, vigsel och begravning, viktiga övergångar som människor fortfarande gärna uttrycker i ritualer. I vissa av församlingarna menar ledarna att Svenska kyrkan också ofta ses som en viktig aktör i samtalet om de värderingar man vill att samhället, och inte minst barnen, skall bära med sig. Detta är en av anledningarna till att många också väljer att ha sina barn i församlingens verksamheter. Det ges ett intryck av att de vuxna som barn- och ungdomsledarna möter uttrycker en viss osäkerhet rörande frågor om grundläggande värderingar och etik och moral, frågor som man av den anledningen gärna ser att de som anses vara mer lämpade för detta tar hand om. Det betyder inte att vuxna i någon mening så att säga, "köper hela paketet" av församlingens värderingar, eller uttrycker en medveten tro.

Det handlar kanske mer om en upplevd oförmåga att tala och förmedla en värdegrund som man trots det verkar mena är viktig. Detta är den mer generella bilden som ges av det omgivande samhällets relation till församlingen.

Men det gavs också andra bilder av samhällets syn på församlingen och dess verksamhet. I en av de undersökta kustförsamlingarna menade man att vissa grupper i samhället snarare hade visat på ett medvetet motstånd gentemot församlingen som aktör på den offentliga spelplanen. Här har denna grupp av människor också aktivt satt sig emot församlingens engagemang i skolan. Ledarna menade i den här församlingen att man allt oftare hade kommit i kontakt med denna typ av skepsis kring församlingens verksamhet, något som också barnen gav uttryck för när de t.ex. berättade att föräldrarna inte trodde på Gud. Men det fanns också föräldrar som tidigare varit tveksamma till församlingens verksamhet men som ändrat sin mening när de besökt och sett vad som händer i barngrupperna. Här menade ledarna att det hos vissa kanske fanns uppfattningar som i hög grad präglades av tidigare erfarenheter och gamla föreställningar som inte längre stämde överens med hur det ser ut idag. I en av inlandskommunerna uttryckte vissa föräldrar en viss försiktighet att bli betraktad som troende. En av ledarna förklarade detta så här:

Jag känner lite grann att det är någonting man sköter på sin kammare... Man vill inte riktigt identifiera sig som troende för att det inte är coolt eller det är inte... Man är lite rädd för att 'ja, men jag är inte troende på det sättet'.

Det blir mer eller mindre tydligt utifrån barn- och ungdomsledarnas förståelse av föräldrarnas och det omgivande samhällets relation till och efterfrågan av församlingens verksamhet och kompetenser att det finns något värdefullt som församlingen trots allt är bärare av, något man menar behövs. Det betyder inte att föräldrarna själva verkar vara beredda att bekänna sin tro på det sätt som man menar att församlingen gör men det finns ändå en tro på något som efterfrågas. Detta kan kanske förstås som det vakuum som många menar har uppstått i ett sedan länge sekulariserat samhälle, där traditioner och grundläggande värderingar tidigare hade en mer eller mindre tydlig förankring i kyrkans tro och lära men som idag inte på samma sätt är kopplade till något större värdesystem. Det betyder att många blir lämnade lite ensamma i en allt högre grad sekulariserad och individualiserad värld där värderingar i flera avseenden blir upp till individen själv att formulera och försvara. Det verkar av många upplevas som ett svårt och ensamt arbete, där Svenska kyrkan i varje fall kan vara ett komplement i detta värderingsbygge.

Det uttrycks bland barn- och ungdomsledarna en viss frustration över att de ofta möts av förutfattade meningar rörande den egna verksamheten och inte alltid får visa hur barn- och ungdomsarbete bedrivs idag. En av ledarna i en inlandsförsamling berättar:

Alltså, vi upplever att barn och unga, ofta när man kommer till kyrkan ... Vi hade förra året en som jag tog med mig in i kyrkan, bara tre, fyra år kanske, och när jag öppnade dörren så säger det här barnet 'här måste man vara tyst'. Alltså, vi vill öppna upp. Jo, man kanske måste vara tyst på en gudstjänst, men en kyka är så mycket mer. Och det kom även fram i de här undersökningarna ... eller de här intervjuerna jag har gjort, att lite ... man måste vara lite tillrättalagd. Förstår du vad jag menar?

Men ibland väcker barn- och ungdomsgruppernas verksamhet uppmärksamhet bland vissa föräldrar. I den gruvförsamling som undersöktes berättade en av ledarna om en ung pojke som inte visat något större engagemang:

Vi hade en kille som var en supervärsting i skolan. Det var pain in the ass för alla lärare. Det var bara tillsägelser hela tiden och hela tiden. Och han var på konfirmationsläger i alla fall, den här killen. Och ja, det slutade med att han gick med i kyrkans unga och var ...

ja, han var den som var på flest kyrkkaffe och hjälpte till i kyrkan. Han steg upp på söndag och åkte till kyrkan, och hans föräldrar fattade ingenting, för att han hade varit en plågoande. Och vi har aldrig sett de sidorna här. Vi har inte sett det varken på konfirmationsläger, på KU, vi har inte sett de sidorna och kan inte förstå, vad är det som egentligen har varit problemet i skolan? Och man tycker det är nästan lite tragiskt ... Förra året när han fyllde 18 så fick han jobba som nattpersonal på konfirmationsläger, och det ska han göra i år också. Jo, och mamman kom hit alltså, för att han pratar inget annat än KU. Alltså, 'vad är det ni gör?' Och vad är det ... Hon kan inte fatta, liksom. Vad har hänt med honom? Sonen stiger upp klockan halv tio på en söndag morgon och åker till kyrkan.

Barnen och ungdomarna menar flera av ledarna kan också förvåna dem. Kunskaper om Gud, Jesus och Bibeln varierar generellt stort bland barnen. Intresset för dessa frågor kan ibland vara större hos barnen än vad ledarna uppfattar att föräldrarna ger uttryck för. I den mindre kustförsamlingen menade barn- och ungdomsledarna att det i stort sett alla grupper uttrycktes ett behov av att få höra mer om kristen tro. Ibland kan något barn fråga om de inte skall be något idag, och om detta inte är planerat, så kommer frågan varför. Det var inte heller ovanligt att barnen efterfrågade kända bibelberättelser. Ledarna hade hört flera barn i olika åldrar mena att de kom till gruppen för att få lära sig om Bibeln. När grupperna var stängda under covid hade en flicka uttryckt sin längtan efter gruppen:

Den ena tjejen där, hon har ju sagt då när det inte var ... när det var stängt då, med after school, att 'ja, men jag vill komma och höra om Jesus och lära mig, för att hemma pratar vi inte om det', och så vidare. Jätteintresserad av att lära sig mer ... ja, och just den där kopplingen att man inte vet och att man inte har fått något hemifrån, och att man är väldigt nyfiken på vad det handlar om allmänt.

Det finns också exempel på när den lokala församlingen som representant för Svenska kyrkan i någon mening får klä skott för vad andra kyrkor uttrycker rörande kristen tro, men det finns också exempel på motsatsen. Ledarna menar att de ofta som församling och kristen verksamhet blir sammanblandade med andra kyrkor. En av kustförsamlingarna menade att man blev ihopblandad med EFS och hade upplevt att föräldrar blivit mer misstänksamma rörande församlingens egen barnverksamhet. I en av gränsförsamlingarna menade ledarna att många i samhället som inte definierade sig som laestadianer och därför inte heller definierade sig som kristna och som en följd av detta deltog man inte heller i nattvarvsfirande. Men det gavs också exempel på från olika församlingar hur man som ledare kunde uppleva att det ibland fanns en tveksamhet från olika frikyrkors håll att skicka sina barn till församlingens verksamhet. Representanterna för Svenska kyrkan verkar ibland uppleva att de hamnar lite mitt emellan och inte alltid blir bedömda på ett rättvist sätt, vare sig av det omkringliggande samhället, föräldrar eller andra församlingar. En del av dessa föreställningar om hur Svenska kyrkan är blir ibland tillrättalagda när människor deltar eller besöker församlingen, medan andra kanske består. Flera av de undersökta församlingarna menade att det var bra för församlingen att visa sig offentligt bland människor, t.ex. vid lokalt valborgsfirande, eller nationaldagsfirande när de kunde få möjlighet att prata med ortsbefolkningen i mer eller mindre neutrala sammanhang.

Det verkar som att det generellt finns ett stort intresse hos barn och ungdomar att vara med i kyrkans verksamhet. Det verkar finnas frågor kring tro och liv hos många barn medan föräldrarna verkar vara noggranna med att markera skillnad mellan församlingens tro och den egna tron. Enligt ledarna finns det ett behov och en längtan att frågor som rör tro och liv tas upp, och man har generellt sett inte något emot att barnen får ta del av dessa frågor men man är samtidigt försiktig med att bli betraktad eller framstå som en aktivt troende.

8

Barnen i kyrkans verksamhet

Verksamhetens innehåll

I de samtal som barn- och ungdomsledarna haft med barnen är det flera saker som kommer fram. Det är tydligt att församlingsverksamheten generellt fyller ett viktigt behov av att skapa möten där samtal om viktiga frågor om liv, tro och grundläggande värderingar kan ges plats. Många av de frågor de tar upp är på ett tydligt sätt sammankopplade med liknande, mer allmänmänskliga frågor om identitet. Kunskaperna om kristen tro och Bibeln saknas hos många av barnen men inte frågorna. Alla intervjuade församlingar uppger att de på olika sätt får tillfällen att svara på frågor och samtala med barnen. Någon menar att bristen på kunskap om tro också kan vara orsaken till att de upplever ett sådant stort behov av att få samtala om dessa frågor. Det är tydligt att ledarna ger uttryck för dels att det generellt saknas forum för denna typ av frågor i samhället, dels att de som församling i verksamheten är med och fyller detta behov.

Det finns en nyfikenhet och oblyghet hos barnen och ungdomarna att fråga om saker de undrar över. Någon av barnen pekade på detta med att den vuxna ledaren kan få rollen av att vara den objektive vuxne men samtidigt inte mamma och pappa. I en av inlandsförsamlingarna pekade en av ledarna på vikten av att också i detta möte vara personlig och våga visa sig sårbar. Flera av ledarna menar att de ofta fick vara med om fina samtal där något av barnen eller någon av ungdomarna ville prata med ledaren för: *"det här är jättejobbigt för mig"*. I en av gränsförsamlingarna berättade ledaren att det vid fikastunden ofta blev tillfälle för viktiga samtal. Vid ett tillfälle fick ett av barnen berätta om när dennes farmor hade dött, något som ledaren redan visste, men som barnet nu gavs tillfälle att ventileras med en annan person än den närmaste familjen. I en av inlandsförsamlingarna hade man i flera konfirmandgrupper fått samtala om bön. Många av barnen har liten erfarenhet av bön och ledarens roll verkade både vara att förenkla och avdramatisera tidigare föreställningar men också undervisa. Många av ledarna berättar också om hur man ofta bland barnen möter både okunskap kring den kristna tron och dess uttryck men också ifrågasättanden kring t.ex. Bibeln och dess innehåll. Flera av de frågor och kritik som kommer från barnen kan kanske förstås som ett försök till förståelse var, och om, det finns gränser rörande kristen tro. *"Måste man tror på det här för att få vara med?"* eller i samtal om Bibeln i samband med presentationen av Bibeläventyret på skolorna: *"Du tror väl inte på det där?"*

Det blir också tillfällen att prata om svåra frågor som döden och förlåtelse. En av ledarna i en av kustförsamlingarna menade att *"vi är ju de enda som rör döden-frågan på riktigt, tänker jag"*. Detta påstående kanske inte skall förstås som att personen i första hand menade att dessa frågor inte samtalas om på annat håll men snarare att det tryck som denne menar uppstår kring frågor av detta slag i församlingens verksamhet kan leda till att tillfällen ges att tala om denna typ av frågor. I en av inlandskommunerna menade en av ledarna att förlåtelse var ett återkommande samtalsämne med ungdomarna. *"Måste man förlåta alla?"* var bland annat frågor som lyftes.

En annan sak som ledarna lyfte i intervjuerna rörande den situation som de upplevde att många av barnen indirekt gav uttryck för handlade om ett slags existentiellt tomrum där många av de svåra frågorna lämnades till barnen själva att reflektera över. En av ledarna i en av kustförsamlingarna formulerade detta så här:

Ja, men jo, jag tror också att det ... och jag tror att bland barn och ungdomar så finns det mer tomrum i dag i dem än vad det gjorde för oss när vi var små. Jag tror allmänt att det är lite mer ... man vill ha någonting att kroka fast i, någon trygg ... alltså, någonting. Man vet inte riktigt, man har tappat sig själv. Det är för mycket från allting, och man vet inte riktigt, man har ingen fast kärna riktigt tror jag. För det ser vi med psykisk ohälsa och hur de mår, barnen. Så tror jag att det handlar mycket också om att man kanske inte har någon barnatro

och... eller, det behöver inte vara barnatro, man har kanske ingenting. Alltså, att barn är som så öppen att få hitta sin egen väg, att det blir för många vägar till slut. Att de har som inte... själv kanske man vart snitslad in, och sen fick man utforska. Men här ska de utforska från att de föds. Du ska inte ens döpas, för det ska du välja själv. Alltså, att det är väldigt ... i väldigt tidig ålder ska du börja välja.

En annan av ledarna i en av inlandsförsamlingarna menar att det är en speciell tid vi lever i, där *"jag måste vara bra och jag måste vara duktig och jag måste vara..."*. Hon menade att allt skall gå så fort och man måste passa på så man hinner få sin tid i rampljuset. Att förmedla att man är bra som man är, var en viktig uppgift i den verksamhet hon var verksam i. Som flera av ledarna är inne på är situationen för Svenska kyrkan annorlunda idag än vad den var för någon generation sedan. Sekulariseringen innebär att människor i allmänhet inte på samma sätt socialt förväntas praktisera en religiös tro. En av konsekvenserna är förstås att människor kan känna sig mer fria att tro vad man vill eller inget alls om man så vill. Men det verkar också betyda att de frågor som typiskt haft sin hemvist inom kyrkans hägn inte längre har något självklart forum. Kanske är det därför som Svenska kyrkan i så hög grad efterfrågas vid olika typer av kriser som sjukdom, död, självmord, olycka, katastrofer, hot om krig och ensamhet och isolering. Och kanske det är så att de frågor, nyfikenhet och kritik som kommer till uttryck hos barnen och ungdomarna är just en konsekvens av detta typ av vacuum som uppstått mellan ett tidigare konfessionellt samhälle till idag ett mer sekulariserat.

Det finns kanske ingen riktig väg tillbaka till ett samhälle som präglades av kollektiva, homogena värderingar och normer kring tro och liv. Sekularisering och individualisering hör samman och kan ses som två sidor av samma mynt. Men det som lyfts av de berättelser som barn- och ungdomsledarna ger är något av konsekvenserna av denna samhällsförändring. Individen är i högre grad lämnat åt sig själv och beroende av en hög grad av självreflexivitet för att finna sin egen väg i det utbud som är tillgängligt och möjligt för var och en. Det som kanske signaleras från mötet med barnen och ungdomarna är en form av gränslöshet, kanske främst ifråga om identitet och självbild. Den efterfråga på kyrkans verksamhet, som inte minst barnen ger uttryck för, kan antagligen ses som en bekräftelse av kyrkans roll som stödjare i detta arbete.

Att vara med i kyrkans verksamhet

Det finns naturligtvis många olika skäl till att barnen och ungdomarna är med i kyrkans verksamhet. I många av församlingarna är kyrkan en naturlig och väl etablerad aktör avseende barn- och ungdomsarbete. Av den anledningen verkar det inte alltid som att barnen eller ungdomarna nämnvärt reflekterat över detta. Sociologen Anthony Giddens (1992) menar att vi människor till stor del rutiniseras mycket av vårt handlande och inte närmare reflekterar över mycket av det vi gör. Samtidigt kan vi oftast ge genomtänkta skäl till vårt handlande om och när vi blir tillfrågade om skälen till valet av olika handlingar. Detta var kanske också ett av de intryck som undersökningen fick av de svar barnen och ungdomarna gav på frågan om varför de gick till kyrkans verksamhet. Å ena sidan verkade de se det som helt naturligt och i någon mening mer eller mindre givet utifrån den kontext de befann sig i, medan å andra sidan när de väl fick frågan kunde de förklara varför de faktiskt deltog i kyrkans verksamhet.

Fullt naturligt finns det en ökande självständighet bland barnen ju äldre de blir ifråga om valet av aktiviteter. Många av ledarna menade att när det gäller barn i miniorålder verkar föräldrarna ha lika mycket att säga till om i valet av aktiviteter som barnen själva. Detta verkar avta då barnen blir äldre. Det betyder inte att ungdomarna är helt lämnade åt sitt öde av föräldrarna. Även om föräldrarna många gånger inte på samma sätt har insyn i de äldre barnens och särskilt ungdomarnas aktiviteter så verkar många med intresse följa dessa genom att iaktta och genom att ställa frågor. Det samma kan man generellt också säga gäller om behovet av kamrater, fast omvänt. Barnen menar att kamrater spelar en stor roll i början men då i meningen att man har med sig en kamrat när man börjar eller att

man vet att någon som man känner redan går i gruppen. Detta behov verkar avta utan att det för den skull blir betydelselöst med ålder. Kanske det är så att många lärt sig av erfarenhet att det går att få nya kompisar i nya grupper.

Föräldrarnas roll i barnens val av deltagande i kyrkans olika aktiviteter ser mycket olika ut beroende på karaktären på församling och kanske än mer på församlingsortens storlek, historia, kultur och verksamheter i övrigt. I den studerade gränsförsamlingen gick i princip alla barnen till kyrkans olika verksamheter. En av föräldrarna i en av byarna hade kommenterat detta:

Jag vet inte, det är klart att de vill ju att kompiserna också går, men alla går ju. De sa i den byn att det har liksom alltid varit så att 'det känns som att det är obligatoriskt', sa en mamma där.

För många av barnen i denna församling är kyrkans verksamhet inte egentligen ett val eftersom alla barnen är med. Däremot kan det ju för vissa av barnen upplevas som ett socialt tvång, något som man kanske inte kan riskera att ställa sig utanför. I en av de studerade kustförsamlingarna fanns det en betydligt mer problematiserad bild av kyrkan där en del av föräldrarna ställde sig uttalat tveksamma till kyrkans verksamhet. Utifrån några av barnens berättelser, förmedlade genom deras ledare, verkade några av barnen få vara med i kyrkans verksamhet mer på nåder. Ledarna upplevde sig också mer "övervakade" av dessa föräldrar, föräldrar som de menade utgick från Humanisterna. Detta menade man inte handlade om någon specifik grupp av föräldrar men man byggde detta på aktioner från några föräldrar riktade mot församlingens verksamhet och delvis på barnens egna berättelser.

I en av inlandskommunerna blev ännu en hållning exemplifierad. Här sågs kyrkans verksamhet av föräldrarna med en viss dubbelhet. Man var mer försiktig att för egen del bli sammanknippad med kyrkan genom eget deltagande men hade betydligt färre problem med att deras barn deltog i kyrkans aktiviteter. Man uttryckte en viss respekt för kyrkan som en kompetent aktör med kompetens att behandla viktiga frågor som rör svåra områden kring liv, relationer, moral och beteenden och attityder till medmänniskor. Något som man själv kanske inte riktigt tyckte sig kunna. Hos föräldrar med barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och liknande, menade en ledare, att det fanns både en tacksamhet och en oro över att ha sina barn i kyrkans verksamhet:

- Ledare 1: Sen tror jag det finns en liten rädsla bland föräldrar att bli dömda från kyrkan och släppa sina barn till kyrkan och få se hur de är. Helst alla med NPF-diagnoser, att man är lite orolig att skicka dem till kyrkan. De är stökiga och bråkiga och de passar inte in i kyrkan, och ... har själv ett barn med den problematiken och känner också det där, att 'nej, du kanske ska stanna hemma i dag' [skratt]. Nej, men det är det där att det är lite svårt att låta sina barn kanske ta plats i kyrkan, få våga släppa hit dem.
- Intervjuare: Ja, just det. Men har ni fått någon feedback från föräldrar tänker jag kring det, att de har tyckt att det har varit bra att kunna få ha barnen här, eller?
- Ledare: Ja, de föräldrar man måste ringa hem till och det har det varit fina dialoger med, och de har varit väldigt tacksamma för kyrkan. Att vi finns och att de får komma gång på gång på gång, och att de barnen har uppskattat det otroligt mycket.
- Ledare 2: Nej, men just det här att vi tycker om barnen. Och sen kanske inte det de gör, men barnen är alltid älskade.
- Ledare 1: Ja, och att de känner att det blir inte så stor ... det är inte som i skolan på samma sätt, utan de får som en ny chans. Och det är som inte riktigt samma ... går inte ut över lektioner och sånt. Ja, men det blir kanske inte samma sak. Men föräldrarna har varit väldigt tacksamma att barnen har fått en plats att vara på.
- Ledare 2: Och där de vet att vi håller koll.

Just detta att barn som kanske inte riktigt i en viss specifik betydelse passar in i samhället verkar kunna finna sig tillrätta i en del av kyrkans aktiviteter. På vissa orter är det uppenbart att det finns en slags homogen bild av vad ungdomar sysslar med och ska syssla med. För de som inte riktigt lever upp till dessa ideal kan det vara svårare att hitta sammanhang där man får vara sig själv. I intervjuerna ges trots allt flera exempel på när dessa barn och ungdomar tas emot av och finner sin plats i församlingens aktiviteter. Det finns förstås undantag till detta. Här menade någon ledare i en inlandsförsamling att barn och ungdomar med utmaningar avseende könsidentitet inte alltid rymdes någonstans i samhället. I exemplet i gruvförsamlingen där en pojke som varit utåtagerande men som nu inom kyrkans hägn hade förändrats till att bli en skötsam ung man som klev upp tidigt på söndagarna för att ta på sig skjorta och slips och delta på gudstjänster hade naturligtvis förvånat hans föräldrar. Hans mamma hade i ett samtal med en av ledarna undrar hur de bar sig åt. Det som beskrivits i avsnittet om klass visar också att det kan vara rätt stora skillnader avseende föräldrarnas intresse och engagemang i barnens aktiviteter i kyrkan. Medan en del föräldrar intresserat frågade vad barnet gjort under aktiviteten fanns det också föräldrar som ledarna aldrig såg till. En del av barnen fick också skamfullt konstatera att föräldern glömt att anmäla denne till verksamheten. Det kan naturligtvis finnas många skäl till detta men man kan förmoda att det generellt ser mycket olika ut kring föräldraengagemanget avseende barnens aktiviteter.

Att både delta i gemensamma aktiviteter med sina kamrater och att träffa nya kamrater är förstås ett viktigt skäl för barnen och ungdomarna till att vara med i kyrkans verksamheter. Gruppernas sammansättning, t.ex. fördelning mellan könen ser också olika ut. Generellt är grupperna i stort sett könsblandade men det finns undantag som tidigare beskrivits. I en av inlandskommunerna fanns det en tonårsgrupp som enbart bestod av flickor. Gruppen verkade i stort sett tillfreds med detta och hade inte uttryckt några behov av att ha pojkar med. I gränsförsamlingen menade ledaren att pojkar oftast anslöt sig till grupperna i grupp. Det kan ha varit viktigare att inte ensam sticka ut som pojke på den ort man levde i; då var det lättare att ta kollektiva beslut i grupp. I gruvförsamlingen hade KU-gruppen en mycket stark egen profil och identitet på orten. Här hade man lyckats skapa en självidentitet som grupp vilket uttrycktes genom att alla umgicks med alla, trots att åldersdifferenserna var stora. De hade också med stort självförtroende profilerat sig på orten bland andra ungdomar och uttryckte ingen skam över att de identifierade sig med kyrkan. Flera ungdomar i denna grupp prioriterade också gruppen trots att den möttes på tider då de ibland hade andra aktiviteter. Gruppen verkade betyda mycket för deras självkänsla och upplevelse av tillhörighet.

Skäl till att vara med i kyrkans aktiviteter när det kommer till innehåll är förstås olika för olika barn och ungdomar men oftast angav man ett flertal skäl till att man deltog. Detta blev mer tydligt för grupper med varierande verksamhet som t.ex. miniorgrupper jämfört med en barnkör där man nästan uteslutande ägnar sig åt en enda sak. Ibland är det inte till synes så märkvärdiga aktiviteter som uppskattas av barnen. I gruvförsamlingen hade några barn längtat efter att få börja nästa gruppnivå för *"då får man göra egna grillmackor!"* I en annan grupp hade man en typ av visklek som gick ut på att man initialt viskade en sak till den första personen i en ring eller rad av personer, som i sin tur viskade det denne uppfattat att den hört till nästa för att i ett sista steg uttryckte den siste personen i ringen eller raden budskapet, som vid det laget sällan överensstämde med originalet. Detta uppskattades mycket av deltagarna. I gruvförsamlingen hade man även en övning med en tanke- eller bönensten:

Du vet, det är liksom ... förut, innan pandemin så, under samlingen så hade jag ett moment där man ... när jag skickade runt en sån här sten. En tankesten eller bönensten, vad man nu vill kalla det för, där man under tystnad då fick tänka på någon eller någonting. Och ville man säga någonting så ... Och du vet att det ... när man träffar de här miniorerna som inte fick vara här än, de bara 'längtar efter att få hålla i den där stenen'. Så det är som stora saker för dem, bara.

När barnen själva berättade vad de tyckte var roligt så räknades att leka, spela spel och pyssla upp som uppskattade aktiviteter. Som tidigare nämnts verkar berättelser av olika slag också vara eftertraktade inslag. Generellt ger många av ledarna uttryck för att det finns en längtan hos många av barnen att få höra om Bibeln, Gud och Jesus och lära sig mer om tro. Det kan vara så att det hos vissa av barnen finns en nyfikenhet och längtan att få veta mer om detta eftersom det inte på samma sätt som tidigare ges plats för frågor och samtal kring religion och tro. När det kommer till de äldre barnen och ungdomarna så menar ledarna att behovet av att få tala om livet i stort, relationer, tro och mening är mer framträdande. Det ges också många olika typer av tillfällen att få det som ledarna upplever är betydelsefulla samtal med barnen och ungdomarna, inte minst vid fika och på läger. Ungdomarna anger också mer mogna skäl till att vara med i kyrkans verksamhet. För dem är det viktigt att ha en fin gemenskap, träffa nya vänner, lära känna ungdomar i andra åldrar än en själv, vara en god förebild och ledare för konfirmander och som man uttryckte det i gruvförsamlingen, att lära känna kristen tro *på riktigt*. Ledaren hade ångrat att hon inte hade följt upp just detta uttryckt och frågat om vad ”på riktigt” stod för.

I samtalen med barnen hade ledarna också frågat vad de tyckte om ledarna och vad de såg var deras uppgift. I den ena kustförsamlingen ansåg man att ledaren var viktig, de skapar harmoni. Man menade också att de förhindrar bråk, vilket kan kanske ses som harmoniskapandets negativa sida. Ledarna tog också fram roliga aktiviteter. Man hade också insett att de fixar en massa saker. Vidare menade man att de brydde sig och var snälla men också både roliga och ibland fjantiga. Generellt tyckte de här barnen att ledarna stod för ordning och stabilitet, antagligen något de såg kunde behövas i den grupp de själva deltog i. När barnen blir äldre får de också vara med och bestämma mer och i KU-gruppen, t.ex. den i gruvförsamlingen, verkade ledarna ha en mer tillbakadragen men ändå stöttande roll. Ledarna menade att man ville att ungdomarna skulle uppleva KU-gruppen som en slags frizon. Föräldrarna var inte heller välkomna här.

Överlag ges en bild av församlingarnas barn- och ungdomsverksamhet som platser där barnen känner att de får slappna av. Oftast ställs inte så mycket krav och de behöver inte heller prestera något. Vi kan kanske inte tänka att de i högre grad får vara sig själva, det finns naturligtvis sociala krav och förväntningar som både begränsar och möjliggör dessa barn och ungdomar också. Men kanske kan vi se att i de berättelser som barnen uttrycker för ledarna och de intryck och erfarenheter som ledarna har, uttrycks ändå att kyrkans gruppverksamheter för barn och ungdomar fyller en slags funktion av vad man skulle kunna kalla för social avspänning. Detta gäller naturligtvis inte överallt, för alla eller jämt men kanske att något av det som finns i kyrkans DNA om människans värde och betydelse, i en tänkt gudslighet, ändå präglar verksamhetens ansats. Här kanske vi också hittar kyrkans grunduppgift att förstärka denna gudslighetspräglning som kyrkan trots allt menar ändå alltid finns.

Klass

Bland de initiala frågor som har ställs i den här studien kan vi säga att frågan om klass haft en central plats. Frågan om vilka barn som kommer till Svenska kyrkans olika barn- och ungdomsverksamheter inbegriper också frågan hur de familjer som barnen tillhör ser ut och vilken klass de kan sägas tillhöra. Synen på klass har generellt genomgått stora förändringar i Sverige under modern tid. I makarna Myrdals studie *Kris i befolkningsfrågan* (1934) studerades familjer med fokus på social problematik och de konsekvenser man menade att detta kunde innebära för samhället. Frågan var då på vilket sätt samhället kunde intervensera i dessa familjer. Sjuttioalet präglades av ett starkt fokus på jämlikhet mellan klasserna, där klassperspektivet sågs som ett viktigt verktyg att blottlägga strukturella orättvisor. I och med kvinnors inträde på arbetsmarknaden, en kraftigt förhöjd utbildningsnivå och Sveriges relativt starka konkurrenskraft främst i fråga om kunskap och utbildning då allt större grupper i samhället fått det bättre har klassfrågan fått träda tillbaka. Detta har till viss del att göra med att klassfrågan i hög grad fokuserat på ekonomiskt kapital. Som Bourdieu (1979) bland annat visat är

dock klassfrågan mer komplicerad än så, och inbegriper även socialt och kulturellt kapital, vars skillnader mellan olika samhällsgrupper i många avseenden innebär att klass som fenomen fortfarande lever kvar. Här menar Bourdieu att synen på utbildning, kultur, smak, uppfostran, utveckling etc. på ett tydligt sätt skiljer sig åt mellan klasserna. Dessa teorier har med stor framgång bland annat använts inom den skolforskningen där man i huvudsak ställt sig frågan varför vissa barn verkar klara av skolan bättre än andra (Bourdieu, 1986). Ett av svaren har handlat om att barn från medelklassfamiljer med högre utbildade föräldrar också tillgodogjort sig en annan typ av förståelse för de saker som tas upp i skolan, inte minst när det gäller läsförståelse, något som barn från arbetarklass inte på samma sätt visar prov på förståelse för. Man har här talat om att vissa barn ”knäcker koden” i skolan medan andra inte gör det. Denna fråga diskuterades faktiskt i samband med det populära TV-programmet ”Fem myror är fler än fem elefanter” som skapades i syfte att förmå fler barn, och då särskilt lågpresterande barn att prestera bättre i skolan. Studier visade att den så kallade Matteuseffekten (efter Matteusevangeliet 25:29) snarare blev resultatet, då de barn som redan hade knäckt koden fick mer förståelse, i högre grad än de barn som inte hade knäckt densamma (Kempe, 2015).

Den förförståelse som vi i forskar- och referensgruppen gick in med i studien handlade bl.a. om att kyrkan i hög grad når ambitiösa flickor från medelklasshem. Man kan inte säga att den bilden stärktes men inte heller att den helt avfärdades i de intervjuer som genomfördes med barn- och ungdomsledarna. De flesta församlingarna menade att man inte kunde skönja några skillnader avseende klass bland de barn och ungdomar man mötte i verksamheterna. Men, generellt var denna bild mer tydlig i församlingar hemmahörande på mindre orter. Här menade flera att orten i hög grad präglades av en typisk arbetarklasskultur med typiska arbetarklassvärderingar. Man menade att det generellt inte heller fanns något stort intresse för högre utbildning. En lite lustig anmärkning gav en av ledarna i en av inlandsförsamlingarna när hon menade att det var inga problem med att be någon göra upp en eld. Det kunde ju alla!

I samma inlandsförsamling menade en av ledarna att skillnaderna i värderingar var en generationsfråga där den äldre generationen generellt hade en mer tillvänd syn på kyrkan och också kände till mer om kyrkan medan yngre var mer likgiltiga och bar på en okunskap rörande kyrkan och dess verksamhet. I en mindre gränsförsamling kan man säga att själva frågan om klass föll eftersom i en del av de byar där församlingen hade verksamhet kom i princip samtliga av barnen till kyrkans grupper. På dessa mindre platser talades det sällan om föräldrarnas klasstillhörighet och de värderingar och preferenser som generellt följer med olika klasser. Det blir andra kriterier som avgör varför barnen är med i verksamheterna.

I kustförsamlingarna var saken en annan. I en av dessa kunde man ofta på ett tydligt sätt märka av karaktären av bostadsområden och de människor som generellt bodde där. I vissa av grupperna och särskilt bland konfirmanderna märkte man tydligt hur dessa i mycket hög grad utgjordes av högpressterande unga flickor och pojkar:

Det är tydligt att ungdomarna som kommer till den församlingen är högpressterande, högt utbildade familjer, det tänker jag ofta.

Det fanns andra markörer som ledarna la märke till i grupperna i denna församlingsverksamhet som föräldrarnas intresse för barnens aktiviteter:

Men jag tycker det är klart att det kom föräldrar och hämtade barnen i ett av områdena, men det var också barn som gick hem själv som går i ettan, tvåan, trean som bara fick gå hem själv från vår verksamhetslokal. Det kanske var där också, men jag tyckte det var tydligt att... står det en rad föräldrar uppradade och ville hämta ut sina barn. Så att det är skillnad.

En annan ledare i samma församling fortsätter:

Ja, men som du säger, vissa föräldrar kom fram och så här 'ja, vad har ni gjort i dag?' Typ så här. 'Har det gått bra?' Vissa har man aldrig sett. Så det är ju verkligen. Och liksom barn som kom oanmälda. Man har aldrig hört av dem. Och vissa är jättemåna att... det är väldigt blandat.

Det är svårt att med säkerhet tolka dessa upplevelser, och i synnerhet att kvantifiera dessa, men bilden kvarstår, att det finns föräldrar som i någon mening mer visar upp ett typiskt medelklassbeteende där utbildning, kulturell fostran och intresse för barnets perspektiv kommer oftare till uttryck än vad det gör hos andra föräldrar. Denna bild blev inte alls lika tydlig i inlands- eller gränsförsamlingarna. I en annan av de undersökta kustförsamlingarna poängterade man att den bild av att barn från företrädesvis medelklassfamiljer kommer till verksamheten inte alltid stämde och att man upplevt att flera familjer snarare hade ställt sig betydligt mer tveksamma till kyrkans verksamhet och kanske inte på samma sätt såg kyrkans verksamhet som en önskvärd kulturell allmänbildning.

En annan intressant, och betydelsefull sak som lyftes upp i flera församlingar, både mindre och större, handlade om hur man ofta såg barn och ungdomar i sina grupper som inte verkade passa in någon annanstans. I en av inlandsförsamlingarna beskrev en ledare det så här:

Alltså, jag upplever faktiskt att det är många barn och ungdomar, som känner att man plats... har lite svårt socialt, har ingen plats ... Det kom fram också en som sa att: 'hit törs man komma', att ... De har även fortsatt i ledarskolan, att... Men klassbild, jag vet inte. Alltså, sånt här är jag så dålig på [skratt]... men jag upplever också att de som fortsätter... många som fortsätter och som blir kvar länge är hellre såna som har haft det lite svårt... ja, jag tänker [de som har det] socialt svårt. Någon uttryckte det, att 'jag hade inget annat sammanhang där jag passade in'.

I en av kustförsamlingarna i en av grupperna menade man att det också kom en del, som man kallade det, problembarn. Det går förstås inte att säga att problembarn eller barn och ungdomar som inte upplever att de passar in någon annanstans skulle tillhöra en viss samhällsklass utan denna heterogena grupp kan naturligtvis komma från alla samhällsklasser. När man däremot talar om barn och ungdomar med social problematik så kan vi nog sluta oss till att det finns en överrepresentation i just de samhällsklasser som typiskt brukar räknas till en slags underklass, där typiska markörer bland föräldrarna kan vara arbetslöshet, långtidssjukskrivning, missbruk och annan typ av social problematik. I en av kustförsamlingarna hade man tydligt deklarerat i församlingen att man fokuserade på områden där denna grupp var mer representerade.

Kön

Fördelningen mellan könen i grupperna i de undersökta församlingarna varierar men man menar att det ofta är ganska jämnt med flickor och pojkar dock med en viss övervikt av tjejer. Men det finns också många avvikelser, i en av inlandsförsamlingarna menar man att i en högstadiegrupp som man har så är det bara flickor med, där de enligt ledarna inte verkade göra så mycket för att förändra på den situationen utan var nöjda. I en av kustförsamlingarna hade man en rätt jämn fördelning mellan flickor och pojkar bland konfirmanderna. Men sedan när det var dags för ledarskapsutbildning så försvann de flesta av pojkarna och man hade bara ett fåtal pojkar kvar. När det kommer till körverksamhet så kan man se den som en verksamhet i huvudsak för flickor, även om en körledare i en av kustförsamlingarna ett år nästan enbart hade haft killar i sin kör. Hon beskrev det som väldigt speciellt. Det blir också tydligare för ledarna i barnkörerna vilka barn som inte vill sjunga och vara med i verksamheten än i de andra grupperna. Här finns det ofta många saker som erbjuds, både vid varje träff men också över terminen, som kan innebära att det finns något för alla. Som i många andra sam-

manhang kan det vara svårt att vara ensam i sitt kön. En teoretiker, Elisabeth Moss Kanter införde begreppet token, där detta fenomen beskrevs (Moss Kanter, 1977). När ett kön bara representeras av en eller ett fåtal personer i en kontext med en övervägande del av det motsatta könet så blir denna person eller lilla grupp en token. Det betyder att dessa får representera det andra könet, ofta på ett stereotypt sätt och kan också få stöta på en del problem i denna situation. Hennes teori var att när gruppen av tokens uppnår cirka 15 procent i en grupp så minskar också problemen.

I en av grupperna i de lägre åldrarna i en av kustförsamlingarna uppgav man att det fanns en ensam kille som blev en token, även om de inte använde det begreppet, så fick han stå som en symbol för det andra könet och blev väl omhändertagen av flickorna i gruppen. Men som i fallet ovan kunde det också hända att om gruppen av killar blev alltför liten så försvann de få som var kvar. Detta kan naturligtvis bero på andra orsaker, inte minst kamratskap.

I en av kustförsamlingarna arbetade man i skolan med ett verktyg som kallades Machofabriken där man bland både flickor och pojkar talade om könsroller och machokultur i ett slags våldsförebyggande arbete. Det verkar som att önskemålet att ha könsblandade grupper generellt uppfylls ute i församlingarna och därför inte nämnvärt problematiseras men samtidigt så uttrycks tankar om att diversifiera verksamheterna så att de passar både flickor och pojkar. Det verkar finnas en slags förståelse av att det ibland behöver se olika ut. I en av kustförsamlingarna har man haft fotbollskonfirmation, något som nått många killar. I en av gruvförsamlingarna hade man en livaktig KU-grupp där gruppen i mångt och mycket verkade få styra innehållet i sin verksamhet själva, där fanns det också en bra blandning mellan könen. I en av kustförsamlingarna problematiserade man det faktum att man i vissa åldrar ”tappade bort” pojkarna med att det kanske var alltför mycket pyssel i de olika grupperna. En annan ofta nämnd faktor som orsak att man inte når pojkar i samma utsträckning har varit att verksamheten leds av kvinnor men i denna församling hade man haft mest manliga ledare så denna förklaring ansågs inte hålla.

En annan fråga på temat kön som kom upp handlade om frågor där funderingar kring den egna könstillhörigheten för en del ungdomar var satt i främsta rummet. Rent generellt fanns det mindre plats för denna grupp i inlandskommunerna men det fanns också exempel på barn och ungdomar i grupperna som hade funnit sin plats där. I en av kustförsamlingarna hade man däremot ganska många som man menade befann sig i gruppen HBTQI och som också funnit sin plats i någon av deras grupper. De satsade även under Prideveckan på att ha föreläsningar och regnbågsmässor. I en av inlandsförsamlingarna menade man att för den nya unga generationen var det ändå betydligt mer naturligt att acceptera att människor är olika än för tidigare generationer. Men samtidigt kan det vara svårt att vara annorlunda på mindre orter där alla känner (till) alla.

Sammanfattningsvis verkar det inte vara så att man i huvudsak når enbart flickor i sina respektive verksamheter utan det ges många exempel på jämnt fördelade grupper över könen. Samtidigt som det finns utmaningar att ibland nå, och ibland förmå pojkar att fortsätta i kyrkans verksamhet längre upp i åldrarna men detta ser också mycket lika ut. Någon av ledarna uttryckte också att det är lättare att ge flickorna verktyg för exempelvis psykisk ohälsa medan detta inte är lika lätt för pojkar. Här menade ledaren att det finns normer som sätter käppar i hjulet, där pojkar inte på samma sätt kan tala om hur de mår, något som allmänt är mer accepterat för flickor. Just detta att man inte alltid når pojkarna i deras problem sågs som en utmaning för kyrkan.

9 Församlingens utvecklingsarbete

Marknadsföring och kommunikation

Marknadsföringen av församlingarnas barn- och ungdomsverksamhet genomförs på många olika sätt. Församlingens hemsida verkar av församlingen ses som den grundläggande kommunikationskanalen men ledarna verkar samtidigt inte se detta som tillräckligt. Generellt kan man säga att på mindre orter där församlingen verkar blir Svenska kyrkan som aktör ofta mer tydlig och framträdande än på orter där det finns ett större utbud av aktörer och verksamhet. Detta präglar i grunden också valet av kommunikationskanaler, hur man väljer att nå ut till föräldrar, barn och ungdomar. Vidare har församlingarna i sina register alla döpta barn fram tills de konfirmerar sig, något som de kan använda för olika typer av utskick. Man kan också generellt säga att när ledarna talar om dessa kommunikationskanaler så handlar det i princip om två skilda aktiviteter, dels att informera om den egna verksamheten, oftast inför gruppstarter, dels att kommunicera med företrädesvis ungdomar i syfte att utgöra ett stöd, nå ungdomar som inte annars nås, svara på frågor osv. De flesta av de intervjuade församlingarna talar om den kommunikatörskompetens som finns i församlingen eller pastoratet men trots det så verkar det kvarstå många utmaningar på detta område.

Avseende informationen till föräldrar och barn talar någon av församlingarna om församlingsbladet som kontinuerligt skickas ut till alla hushåll som ett forum där man presenterar de barn- och ungdomsgrupper som församlingen erbjuder, ofta i samband med gruppstart. Någon annan församling verkar ha valt att använda sig av ett annonsblad för detta ändamål. I vissa församlingar får

skolbarnen en lapp med inbjudan för den åldersgrupp de för närvarande befinner sig i. Här fanns det i en församling en längtan från barnen att få just denna inbjudan, möjligen som en liten symbolisk bekräftelse att man nått en ny fas i livet. Andra sätt som använts i en del av församlingarna har varit att träffa skol- och fritidspersonal för en presentation av kyrkans verksamhet. I en av de större församlingarna hade man ett sedan mycket lång tid uppbyggt samarbete med skolan rörande elevhälsan, där församlingen som resurs ingick i skolans årscykel. I en av församlingarna menade man att medlemmarna av ungdomsgruppen själva skötte om marknadsföringen av gruppens verksamhet, det var inte något som ledarna upplevde att de behövde göra. Detta verkade de också göra med stort eftertryck och skolpersonal hade hört av sig till en av ungdomsledarna och frågat ut om ungdomsgruppen: *"Ja, KU, man hör det där KU hela tiden i korridorerna, ska du på KU ikväll, vad är det där KU egentligen?"* I den mindre gränsförsamlingen behövdes egentligen inte någon direkt marknadsföring, där kan man säga skötte traditionen i någon mening om rekryteringen, eller som en mamma ironiskt uttryckte det, att församlingsverksamheten egentligen kunde ses som mer eller mindre obligatorisk. I en av församlingarna menade man dock att mun-mot-mun-metoden alltid var bäst att använda sig av. Där försökte man också tipsa barn och föräldrar om andra grupper som skulle kunna passa för barnen i fråga. Detta var ett sätt att underlätta övergångarna mellan olika åldersgrupper.

En annan viktig sak rörande kommunikation handlade om ledarnas sätt att kommunicera med företrädesvis de äldre barnen och ungdomarna. Här menade några av de intervjuade ledarna att man kände sig bakbunden av dataskyddsförordningen (GDPR) med tanke på de svårigheter som fanns att som organisation men också som vuxen befinna sig på de digitala forum där ungdomarna uppehöll sig. En av ledarna menade att de upplevde att det behövdes vuxna som kan möta de behov de ser i sina grupper också ute på nätet men där var de i princip utestängda. I någon annan av församlingarna hade en av ledarna fått förfrågningar från ungdomar om samtal via något digitalt forum, något som denne hade använts sig av trots att det inte upplevdes som riktigt rätt. Denne ledare menade att för en del av ungdomarna är det lättare att kommunicera om svåra saker via digitala media än *"face to face"*. Det blir uppenbart att ledarna uttrycker ett behov av att få kunna kommunicera med ungdomarna på deras egna plattformar men i nuläget är detta mycket svårt.

Hur får man barnen att fortsätta

En fråga som vi ställde till barn- och ungdomsledarna handlade om vad som görs för att få barnen och ungdomarna att fortsätta upp i åldrarna i olika grupper och i förlängningen få ungdomarna att som vuxna fortsätta att dela församlingens gudstjänstliv och/eller vara med i någon av församlingens aktiviteter. När det gäller barnen och i vilken mån de fortsätter vidare till nästa åldersgrupp verkar det se olika ut, både om man jämför församlingar emellan, mellan grupper och även om man ser över tid. Några exempel som kan ges var i den mindre kustförsamlingen så kunde en av ledarna konstatera att när hon hörde namnen på den kommande konfirmandgruppen att alla tretton på listan utom en hade varit delaktiga i församlingens barnverksamhet. I en av grupperna för mindre barn, mini-miniorerna återkom ingen alls vare sig i ettan eller tvåan men i trean kom de tillbaka till den verksamheten. På en fråga till en av barnkörerna i samma församling om de hade tänkt fortsätta i kören efter sommaren räckte tio av tolv upp handen. Det finns också en slags systoneffekt, där många av barnen har sina syskon i någon av grupperna och de yngre följer sina syskon i spåren. En av ledarna delade en berättelse om hur en syster i en förskoleklass hade sagt åt sin bror att komma till gruppen för *"du, de saknar dig på kyrkan"*. Så, han dök upp nästa vecka. Ibland vet ledarna inte alltid om att vissa barn är syskon med varandra, och att de på så sätt kan utöva en viss "dragningsseffekt". En viktig aspekt av att fortsätta upp till nästa åldersgrupp menar en del av ledarna är att den "mystifiering" eller strålgans som omger nästa åldersgrupps aktiviteter. I exemplet med den tanke- eller bönesten man använde sig av i juniorgruppen så såg miniorgruppens barn med tillförsikt fram emot den dag de själva skulle få *"hålla i den där stenen"*. På det sättet blir också kyrkans olika gruppverksamheter, uppdelade i ålderssteg, något som också får vara med och symbolisera växt och mognad hos barnen.

I gruvförsamlingen såg man ett tydligt drag av kontinuitet bland barnen och ungdomarna, att de fortsätter upp i åren i församlingens olika aktiviteter. Det är också vanligt att konfirmanderna återkommer med sina barn, tillfällen när ledarna menar att de inser hur länge de varit verksamma i församlingen. I samma församling menade man dock att det på samma sätt är ett tydligt drag att när man konfirmerat sig eller varit ung ledare och blivit ung vuxen, upphör med att komma till kyrkan fram till dess att man får egna barn. I en av inlandsförsamlingarna och än mer i gränsförsamlingen pekade man på att traditionen spelade en stor roll i att man deltog i kyrkans grupper. Det är bara något som alla gör, till synes oreflekterat, och inte något man vill eller kanske inte heller kan stå utanför. Här kan man kanske fråga sig på vilket sätt kyrkan på olika håll ingår i samhällets fostran och daning, förhoppningsvis mest på gott men antagligen också på ont.

En annan viktig aspekt, och kanske den mest betydelsefulla, för att bädda för att barnen och ungdomarna fortsätter, är de personliga relationerna som under och över åren byggs upp mellan barn, ungdomar och ledare. Det kan också sägas utgöra en bärande tanke som barn- och ungdomsledarna delar med oss forskare som handlar om den roll som de får vara med att spela under barnens och ungdomarnas uppväxt. Ibland får de rollen av den opartiske vuxne som får möjlighet att samtala om livets (då) svåra frågor, och ibland bara får utgöra en i huvudsak icke krävande struktur i tillvaron för dessa barn.

Ibland verkar ungdomarnas engagemang också förvåna ledarna. I den norra inlandsförsamlingen hade de ungdomar som gick i gruppen för unga ledare på frågan om de i en framtid kunde tänka sig att arbeta ideellt i församlingen i hög grad svarat positivt. Några hade också tillagt att de inte tidigare fått den frågan. I gruvförsamlingens KU-grupp kunde man bland ledarna inte riktigt förstå grunden för dessa ungdomars engagemang men man försökte förklara det med den känsla av tillhörighet och inkludering som gruppen tillsammans skapade. För en del ungdomar verkar också kyrkans verksamhet vara en plats där man finner sig till rätta och av den anledningen stannar kvar i. En av den norra inlandsförsamlingens ungdomar hade uttryckt det med orden: *"jag hade inget annat sammanhang där jag passade in"*.

En annan intressant tanke kring kontinuitet kom också upp i samband med att i många inlandsförsamlingar lämnar ungdomarna orten för gymnasieutbildning på annan ort. Här menade man att man skulle kunna skicka med information om vilka församlingar som fanns på orten att ta kontakt med under den tid man vistades där. Det fanns också en idé att fråga om man fick förmedla kontakter till församlingar om att en del ungdomar nu anlant till orten och kan vara intresserad att vara med i en gruppverksamhet i er församling. I gränsförsamlingen brukade man anordna musikevenemang för de under helgerna återvändande gymnasieungdomarna för att upprätthålla kontinuiteten i församlingsverksamheten. Många av ungdomarna återvänder till hemorten efter färdiga studier, detta gäller i högre grad killarna. Detta gäller gymnasiestudier, i mindre grad universitetsstudier. En annan sak som togs upp som betydelsefull för att skapa intresse och motivation för kyrkans aktiviteter var *lägren*. Det var tillfällen där relationer fördjupades och där en särskild stämning och känsla uppstod som av många upplevs som relationsförstärkande och motiverande. Flera av ledarna menade att lägren var viktiga för detta ändamål. I en av de södra inlandsförsamlingarna hade man en utmaning att få behålla barnen när de övergick till högstadiet. I pastoratet med de två inlandsförsamlingarna planerade man därför ett dygnsläger på en ort geografiskt mitt emellan församlingarna med just detta syfte, att få igång en ungdomsgrupp. Även i den större kustförsamlingen såg man en utmaning att få till kontinuerligt fungerande ungdomsgrupper i högstadiet. Man hade nu i staden bestämt sig för att genomföra en större ungdomssatsning för att starta upp en Svenska kyrkans unga-grupp.

10 Sammanfattande slutsatser

Vad präglar de undersökta och besökta orterna

Dataunderlaget för den här studien är mycket litet. De församlingar vars barn- och ungdomsverksamhet undersöktes genom intervjuer var endast sex till antalet, verksamhet som på olika sätt berörde ett dussintal orter, utspridda i sex kommuner. Enkäterna besvarades av föräldrar från ytterligare fem församlingar. Urvalet är litet men man kan säga att spridningen i fråga om geografi, storlek, historia, kultur, religiös prägel, näringslivets sammansättning är däremot mycket stor. Vi kan konstatera att förutsättningarna för Svenska kyrkan att verka i ett samhälle skiftar i hög grad. Det får ses som uppenbart att traditioner och normer i samhället på de flesta av platserna spelar en mycket stor roll. Svenska kyrkan har sedan länge varit en del av människors liv och de övergångar som en människa genomgår under ett liv, som dop, konfirmation, vigsel och begravning. Men idag är Svenska kyrkan möjligen mer identifierad med och uppskattad för sitt barn- och ungdomsarbete och för stödet vid olika typer av kriser i samhället, som olyckor, sjukdomar, dödsfall. Just arbetet med barn och ungdom gör att många människors närvaro i kyrkan och möte med kyrkans budskap återkommer i cykler. Många barn och ungdomar deltar i kyrkans olika gruppverksamheter, ett deltagande som för många tar paus efter konfirmationen. Nästa gång kommer man tillbaka med sina barn som förälder och deltar kanske i kyrkan litet på sidan av sina barn. Detta engagemang eller deltagande tar åter paus när barnen blir större och flyger ut. Många finner sedan i slutet av sina liv som pensionärer en plats i kyrkans olika aktiviteter riktade till äldre eller daglediga. Och så, instuckat mellan allt detta, en och annan förrättning för att till slut för de allra flesta avslutas i kyrkans famn vid den egna begravningen.

Även om det är många medlemmar som varje år lämnar kyrkan av olika anledningar så är trots allt de flesta kvar, än. Trots att det utifrån ett livsperspektiv kan sägas att de flesta gör högst sporadiska besök i kyrkan så verkar många ändå vilja stanna kvar. Och kanske att det är just för att kyrkan på olika sätt ger livet en ram. För de flesta upplever inte att kyrkan utgör själva tavlan men den är på något sätt del av ramen, runt tavlan, runt livet och kanske är det något som vi människor fortfarande, trots allt, tycker är viktigt.

Sekulariseringen av samhällen och sammanhang kan man inte säga är lika synlig på alla ställen i stiftet. Sekularisering är trots allt ett komplext fenomen och ses av de flesta människor som något naturligt även om den slutsatsen kan vara alltför snabbt dragen. Ibland tänker vi att sekularisering i huvudsak handlar om att vi som samhälle inte längre tror på gud/Gud. Men kanske är det så att det mest framträdande perspektivet på sekularisering handlar om rätten att få tro på vad man vill. Att inte av någon annan behöva bli tvingad att tro på något som man inte vill eller önskar. Att staten är sekulär är för de flesta svenskar en självklarhet i betydelsen att staten inte tar ställning eller avgör frågor på religiös grund men det betyder inte att många fortfarande, på lite olika sätt, ger uttryck för att samhället inte nödvändigtvis behöver vara sekulärt. Många menar att det är ok att religionen har en plats i våra liv och i samhället, och då ofta kopplat till dess betydelse för betydelsefulla övergångar, vid kriser, en sammanhållande kraft runt gemensamma värderingar, inte minst rörande människovärdet och så vidare.

Just denna ambivalens eller tvehågsenhet blir extra tydlig i materialet. Förhållandevis få vuxna är intresserade av kyrkan för regelbunden gudstjänst eller på andra sätt aktivt medverkan men samtidigt kastar över hälften av det svenska folket inte ut barnet med badvattnet. I Luleå stift är det två tredjedelar som inte gör det. I vissa församlingar som verkar på orter med mindre antal människor, där det är glesare mellan husen, så har församlingarna ofta en mer naturlig plats i människors liv. Svenska kyrkans är i kraft av sin storlek fortfarande en organisation som gör sig gällande på de flesta platser i landet, utifrån både traditionens makt men också ritualernas kraft, även om också detta skiftar i hög

grad. Många mindre orter får finna sig att bli utarmade, först läggs skolan ned, sedan affären och sist macken men kyrkan finns oftast kvar även om gudstjänsterna inte är lika frekventa. Den pågående debatten om luciafirande (december 2022) kan åskådliggöra mycket av denna ambivalens. Det verkar fortfarande finnas en relativt stark efterfrågan av traditionsbärande uttryck som t.ex. lucia, jul, advent hos många samtidigt som vissa reagerar över den underliggande/underförstådda betydelsen som firandet av traditionerna har. Och mitt i allt detta finns Svenska kyrkan, med en roll och funktion som illustreras i materialet. En teolog, Richard Bauckham, som skrivit om den nutida ambivalensen som många upplever där frihet är det främsta ledordet men där önskan om att tillhöra ett större sammanhang många gånger krockar med just denna vilja att vara fri och oberoende (Bauckham, 2015). Han menar att här finns det vidare utmaningar för samhället att reflektera kring definitionen av frihetsbegreppet och dess påverkan på våra möjligheter att utveckla tillhörighet och samhörighet i samhället. Kan Svenska kyrkan ha en uppgift här?

Några slutliga tankar

Till slut några reflektioner med utgångspunkt av de resultat som framkommit i studien:

- Svenska kyrkan möter många barn och ungdomar i sin verksamhet och många återkommer senare med sina egna barn till kyrkans verksamhet. Detta finns det skäl att lyfta upp och värdesätta.
- Många föräldrar visar tillit till Svenska kyrkans verksamhet och tar med sina barn dit. Hur kan kyrkan använda sig av denna tillit för att skapa mötesplatser även för föräldrarna?
- Många föräldrar verkar inte vilja bli sammanknippade med kristen tro som aktiv kristen, gudstjänstbesökare. Skulle det finnas möjligheter att träffa föräldrarna utanför kyrkans lokaler för att tala om de saker som rör vardag och liv? Och frågor som rör deras barn- och ungdomar?
- I materialet vittnar flera ledare att det är svårt att engagera frivilliga i barn- och ungdomsarbete. I vilken grad har föräldrar (och andra) blivit tillfrågade?
- I några av församlingarna verkar man eftersträva ha verksamheter som erbjuder kontinuerligt deltagande från tidig ålder upp till vuxen ålder. I vilken mån är detta en institutionaliserad strategi på stiftsnivå?
- Intervjuerna visade också att församlingarna ofta, i olika avseenden, har ett fokus på att nå de särskilt utsatta barnen. Kan detta arbete förstärkas, särskilt med tanke på de mer utsatta grupperna av asylsökande och socioekonomiskt pressade grupperna?
- Materialet vittnar också om att barn- och ungdomsledare efterfrågas av barnen och ungdomarna i för dem svåra frågor, ofta med fokus på identitet. På vilket sätt kan Luleå stift stödja ledarna för den uppgiften?

Referenslista

- Ahrne, Göran, Roman, Christine, Franzén, Mats** (2008). Det sociala landskapet. En sociologisk-beskrivning av Sverige från 1950-talet till början av 2000-talet. Göteborg: Bokförlaget Korpen
- Bauckham, Richard** (2015). The Bible in the Contemporary World. Hermeneutical ventures. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company
- Beck, Ulrich** (2018). Risksamhället. På väg mot en annan modernitet. Göteborg. Daidalos Boglind,
- Anders, Eliasson, Sven, Månsson, Per** (2014). Kapital, rationalitet och social sammanhållning. En introduktion till klassisk samhällsteori. 7:e reviderade och utökade upplagan. Lund: Studentlitteratur
- Bourdieu, Pierre** (1979). Distinction. London: Routledge
- Bourdieu, Pierre** (1986). Kultursociologiska texter i urval Lidingö: Salamander förlag
- Bromander, Jonas & Jonsson, Pernilla** (2018). Medlemmar i rörelse. En studie av förändringar i Svenska kyrkans medlemskår. Uppsala: Svenska kyrkan
- Bryman, Alan** (2018). Samhällsvetenskapliga metoder. Stockholm: Liber AB
- EFS hemsida** (2022). Samarbetskyrkor. Hämtat den 15 dec 2022. <https://www.efs.nu/sverige/samarbetskyrkor/>
- Fransson, Sara, Bromander, Jonas, von Essen, Johan** (2021). Av fri vilja. Ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet. Uppsala: Svenska kyrkan
- Giddens, Anthony** (1992). The constitution of society. Outline of the theory of structuration. Oakland: University of California Press
- Giddens, Anthony** (1997). Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken. Göteborg: Daidalos
- Luleå stifts hemsida** (2022). Om Luleå stift. Hämtat den 4 dec 2022. <https://www.svenskakyrkan.se/luleastift>
- Kempe, Mia** (2015). Matteuseffekten. Hämtat den 15 dec 2022. <https://www.lr.se/inspiration/lasa/bloggar/mia-kempe/2015-11-28-matteuseffekten>
- Moss Kanter, Elisabeth** (1977). Men and women in corporation. New York: Basic Books, Perseus Books group
- Myrdal, Gunnar, Myrdal, Alva** (1934). Kris i befolkningsfrågan. Stockholm: Bonniers Ritzer, George (2009). Sociologisk teori. Malmö: Liber
- Rosa, Hartmut** (2013). Acceleration, modernitet och identitet. Tre essäer. Göteborg: Daidalos
- SCB** (2022). Kommunsiffror. Hämtat den 7 december 2022. <https://kommunsiffror.scb.se/>
- Samer.se** (2022). Hämtat den 7 dec 2022. <https://www.samer.se/>
- Sameskolstyrelsens hemsida** (2022). Hämtat den 9 dec 2022. <https://sameskolstyrelsen.se/>
- Svenska kyrkan** (2018). Nyckeln till Svenska kyrkan – en skrift om organisation, verksamhet och ekonomi 2018. Uppsala: Svenska kyrkan
- Svenska kyrkans hemsida** (2022). Svenska kyrkan i siffror. Hämtat den 4 dec 2022. <https://www.svenskakyrkan.se/statistik>
- Sveriges kommuner och landsting** (2021). Besöken till BUP fortsätter öka enligt kartläggningen Psykiatrin i siffror. Hämtat den 2 december 2022. <https://skr.se/vantetiderivarden/omvantetider/nyheteromvantetideroch tillganglighet/nyheteromvantetiderivarden/besokentillbupfortsatterokaenligt kartlaggningenpsykiatrinisiffror.54682.html>
- Vetenskapsrådet** (2018). God forsknings sed. Stockholm: Vetenskapsrådet

Bilaga 1. Enkäten till föräldrarna

EvaSys	Enkät till föräldrar avseende barn i kyrkans barn och ungdomsverksamhet	
		

Mark as shown: Please use a ball-point pen or a thin felt tip. This form will be processed automatically.

Correction: Please follow the examples shown on the left hand side to help optimize the reading results.

Hej,

Denna enkät är riktad till dig i egenskap av att vara förälder till barn eller ungdomar som deltar in någon av Luleå stifts barn- eller ungdomsverksamheter på din ort. Bakom undersökningen står Luleå stift i samarbete med Luleå tekniska universitet. Undersökningens syfte är att Luleå stift vill få bättre kunskaper om sina barn och ungdomsverksamheter och vilka barn och föräldrar man når. Dina svar är anonyma (ingen kan se hur just du har besvarat frågorna), resultaten kommer att presenteras i form av tabeller och det kommer inte att gå att identifiera enskilda personer. Ditt deltagande är givetvis frivilligt och du kan avstå från att besvara enkäten. Dina svar är dock viktiga så vi hoppas på att Du har tid och möjlighet att besvara enkäten. Om du har några frågor kring enkät eller projektet som helhet kan du kontakta nedanstående personer via mejl.

Med hälsning

Jon Falk, Luleå Stift
jon.falk@svenskakyrkan.se

Leif Berglund/ Luleå tekniska universitet
leif.berglund@ltu.se

1. Först några bakgrundsfrågor om dig

- 1.1 Jag är: Man Kvinna Hen
- 1.2 Hur gammal är du? 18-25 år 26-30 år 31-35
 35-40 år 41-45 46-50 år
 51 år eller äldre
- 1.3 Är du född i Sverige? Ja Nej
- 1.4 I vilken kommun bor du? Var vänlig och skriv in kommun i fältet nedan
- 1.5 Vilket är ditt civilstånd? Ensamstående Sammanboende med partner Annat
- 1.6 Vilken är din högsta utbildning? Grundskola 7-9 år Gymnasium 2-3 år Universitet/högskola kortare än 3 år
 Universitet/Högskola 3 år eller längre
- 1.7 Vilken är din sysselsättning? Yrkesarbetande, heltid Yrkesarbetande, deltid Studerande (tex universitet, KY-utbildning, vidareutbildning)
 Arbetssökande Annat (tex pensionerad, barnledig)
- 1.8 Ifall du är yrkesarbetande vilket är ditt yrke? Beskriv gärna på raden nedan:
- 1.9 Hur många barn har du? 1 barn 2 barn 3 barn
 4 eller fler barn

EvaSys	Enkät till föräldrar avseende barn i kyrkans barn och ungdomsverksamhet	 Electric Paper EVALUATIONSYSTEME
--------	---	---

1. Först några bakgrundsfrågor om dig [Continue]

- 1.10 Hur många av dina barn deltar i någon av kyrkans barn- och ungdomsverksamheter? 1 barn 2 barn 3 barn
 4 eller fler barn

2. Hur gamla är dina barn som är med i kyrkans barn och ungdomsverksamhet? Ange ålder för respektive barn. Om du bara har ett barn som deltar i verksamhet så fyller du åldern för barn 1. Om du har fler än tre barn som deltar i någon kyrklig verksamhet, ange åldern för de tre yngsta barnen.

- 2.1 Barn 1 är: 0-3 år 4-6 år 7-9 år
 10-12 år 13-15 år 16-19 år
 20-25 år
- 2.2 Barn 2 är: 0-3 år 4-6 år 7-9 år
 10-12 år 13-15 år 16-19 år
 20-25 år
- 2.3 Barn 3 är: 0-3 år 4-6 år 7-9 år
 10-12 år 13-15 år 16-19 år
 20-25 år

3. Vilken typ av barn och ungdomsverksamhet deltar dina barn?

- 3.1 Verksamhet för barn 0 -3 år, tex Öppet hus/
Liten och stor Ja Nej
- 3.2 Verksamhet för barn 4-6 år, tex Öppen
förskola, barnkör Ja Nej
- 3.3 Verksamhet för barn 7-9 år, tex miniorer, barnkör Ja Nej
- 3.4 Verksamhet för barn 10-12 år, tex juniorer, barnkör Ja Nej
- 3.5 Verksamhet för ungdomar 13-15 år, tex Kyrkans
ungdomsverksamhet, konfirmander, ungdomskör Ja Nej
- 3.6 Verksamhet för ungdomar 16-19 år,
tex Kyrkans ungdomsverksamhet,
ungdomskör, scoutverksamhet, ledarutbildning Ja Nej
- 3.7 Verksamhet för äldre ungdomar 20-25 år,
tex Kyrkans ungdomsverksamhet, ledarutbildning Ja Nej
- 3.8 Annan verksamhet? Beskriv gärna i fältet nedan

4. Är du själv eller din partner engagerad i någon kyrklig verksamhet?

- 4.1 Jag eller min partner har en yrkesroll inom Svenska kyrkan Ja Nej
- 4.2 Jag eller min partner är ideellt engagerad inom Svenska kyrkan Ja Nej
- 4.3 Jag eller min partner har varit ideellt engagerad i Svenska kyrkans verksamhet, men är det inte längre Ja Nej
- 4.4 Jag eller min partner deltar i verksamheter anordnade av Svenska kyrkan utan att ha något ideellt uppdrag i verksamheter Ja Nej
- 4.5 Jag eller min partner har själva deltagit i verksamheter anordnade av Svenska kyrkan riktade till barn och ungdomar när vi var den ålder som verksamheterna omfattade Ja Nej

4. Är du själv eller din partner engagerad i någon kyrklig verksamhet? [Continue]

4.6 Om du eller din partner är engagerade på något annat sätt inom Svenska kyrkan, beskriv gärna på vilket sätt i fältet nedan.

5. Hur kom du/ni i egenskap av föräldrar/vårdnadshavare i kontakt med verksamheten som era/ert barn deltar i?

5.1 Genom lokala informationsblad, annonser i lokaltidning, anslagstavlor Ja Nej

5.2 Jag/vi sökte själv information via kyrkans internetsajter Ja Nej

5.3 Genom andra föräldrar med barn i samma åldrar som mina barn Ja Nej

5.4 Genom mina barns kompisar Ja Nej

5.5 Genom vänner/bekanta som är engagerade inom kyrkans verksamhet Ja Nej

5.6 Om du/ni kommit i kontakt med verksamheten på annat sätt, vänligen beskriv på vilket/vilka sätt i fältet nedan

6. Vilka var de viktigaste anledningarna till att ditt barn deltar/deltog i någon barn och ungdomsverksamhet som Svenska kyrkan anordnar? Klicka i rutan på skalan för respektive påstående som bäst överensstämmer med din uppfattning.

6.1 Verksamheten vilar på en kristen grund	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.2 Verksamheten har en värdegrund som som vi/jag som förälder eller målsman delar	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.3 Verksamhetens innehåll, tex musik, sång, lek	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.4 Verksamhetens innehåll, det kristna budskapet	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.5 Verksamhetens innehåll, livsfrågor	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.6 Barnets/Barnens kamrater deltog/deltar i verksamheten	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.7 För att barnet/barnen skall lära känna andra barn i deras ålder	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.8 Det finns inga andra verksamheter för barn 0-12 år där vi bor	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.9 Det finns inga andra verksamheter för ungdomar 13-19 år där vi bor	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.10 Kyrkans aktiviteter med för barn 0-13 år där vi bor, har en bättre verksamhet jämfört med andra aktörers verksamhet med samma/liknande inriktning mot barn.	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
6.11 Kyrkans aktiviteter för ungdomar 13-19 år där vi bor, har en bättre verksamhet jämfört med andra aktörers verksamhet med samma/liknande inriktning mot ungdomar	Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning

6. Vilka var de viktigaste anledningarna till att ditt barn deltar/deltog i någon barn och ungdomsverksamhet som Svenska kyrkan anordnar? Klicka i rutan på skalan för respektive påstående som bäst överensstämmer med din uppfattning. [Continue]

6.12 Möjlighet för mig som förälder att lära känna andra föräldrar till barn som deltar i samma verksamhet som mina barn

Ingen betydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stor betydelse	☐	Ingen uppfattning
--------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	----------------------

6.13 Andra skäl? Beskriv gärna andra skäl i textrutan nedan.

7. Hur har dina barn upplevt den verksamhet som de har deltagit i? Beskriv gärna i textfältet nedan. Det kan vara såväl positiva upplevelser likaväl sådant som kunde varit bättre. Du kan också komma med andra synpunkter, tex förslag på nya/andra verksamheter, eller förbättringsförslag.

7.1

Tack för dina svar! Du skickar in enkäten genom att trycka på knappen "Submit".

Bilaga 2. Missiv till föräldrarna

Forskningsprojekt "Barn och ungdom i Svenska Kyrkans verksamhet"

Syftet

Syftet med den här studien är att ta reda på vilka barn 0-18 år Svenska kyrkan i Luleå stift möter och vad det innebär för vår kyrka nu och i framtiden. Vi hoppas att genom denna studie få utökad kunskap om vilka barn och unga församlingarna möter i sin verksamhet. Kunskapen förmedlas vidare till församlingarnas medarbetare vilket förhoppningsvis resulterar i reflektioner beträffande vilka barn och unga vi möter och inte möter. Detta tror vi föder strategiska tankar framåt och ett bättre långsiktigt arbete med ett socialekonomiskt perspektiv.

Forskningsprocessen

Den här studien kommer att genomföras i tre steg. Den enkät som du nedan fått en länk/QR-kod till är det första steget och kommer att skickas ut i tolv församlingar i Luleå stift, varav din församling är en. I sex av dessa församlingar kommer även under mars och april månad barn- och ungdomsledare föra ett samtal med barnen och ungdomarna i sina respektive grupper om hur de ser på den verksamhet de deltar i. Det tredje och sista steget i studien görs också med dessa sex församlingar då en av forskarna under april och maj träffar barn- och ungdomsledare för ett samtal i huvudsak om Svenska Kyrkans verksamhet i det samhälle de verkar i och vilken roll den spelar för de barn och ungdomar de möter. *I er församling kommer endast enkätstudie att genomföras.*

Enkäten

Denna enkät är riktad till dig i egenskap av att vara förälder till barn eller ungdomar som deltar i någon av Svenska Kyrkans barn- eller ungdomsverksamheter. Undersökningens syfte är att Luleå stift vill få bättre kunskaper om sina barn och ungdomsverksamheter och vilka barn och föräldrar man når. Dina svar är anonyma (ingen kan se hur just du har besvarat frågorna), resultaten kommer att presenteras i form av tabeller och det kommer inte att gå att identifiera enskilda personer. Ditt deltagande är givetvis frivilligt och du kan avstå från att besvara enkäten. Dina svar är dock viktiga så vi hoppas på att Du har tid och möjlighet att besvara enkäten.

Får du detta meddelande digitalt kan du antingen klicka på länken, alternativt klistra in länken i webläsarens adressfält eller läsa in QR-koden för att komma till enkäten. Får du meddelandet utskrivet behöver du skriva in länken i din webläsares adressfält eller läsa in QR-koden med din smartphone (iPhone med kameran, med annan mobil med nedladdad QR-kod skanner)

<http://evasys.ltu.se/evasys/online.php?p=stift123>

Lycka till och tack på förhand! Luleå stift/Luleå tekniska universitet

Bilaga 3. Frågor som ledarna samtalade barnen och ungdomarna om

Hej!

Mats Jakobsson och jag tänker att ni i församlingspersonalen talar med barnen och ungdomarna utifrån en del frågeställningar som vi sedan frågar er om när vi träffs för en intervju. Bäst är om ni skrivit ned en kort sammanfattning/stödanteckningar kring vad som sas vid samtalet med barnen och ungdomarna, för minnets skull. I följebrevet till föräldrarna så framgår det att ni ledare kommer att prata med barnen om frågorna nedan, och bra är om ni vid kontakt kan prata med dem om detta. Här finns det en del förslag på frågor som ni kan ta upp med barnen/ungdomarna:

- Varför deltar barnen/ungdomarna i den verksamhet de är med i
- Vad i verksamheten finner de roligt/intressant/givande
- För de äldre kan man kanske fråga mer om kyrkans budskap, profil och hur detta rimmor med deras engagemang i kyrkans verksamhet
- Hur mycket betyder kompisar, har de vänner som också är med
- Finns det kompisar som inte kommer men som de tror skulle vilja komma
- På vilket sätt är ledarna viktiga (kanske svår fråga att prata om)
- Har de syskon som är/har varit med i samma eller annan kyrklig verksamhet
- Kommer de att fortsätta att delta i verksamheten och kommer de att fortsätta till nästa grupp
- För de äldre kan man fråga om de kan tänka sig att arbeta ideellt eller om de redan gör det i kyrkan
- Vad gör de i övrigt på fritiden
- Finns det krockar mellan annan verksamhet

Ni kommer alltså inte in på några frågor kring vilka familjer de hör till, social bakgrund eller liknande, dessa frågor täcks upp av enkäten utan vi vill att de får beskriva mer varför de sökt sig till verksamheten i församlingen. Det är inte nödvändigt att ni har svar/har samtalat om *alla* frågor utan detta är mer att se som förslag på frågor man kan ta upp.

/Leif och Mats

leif.berglund@ltu.se

072-539 08 97

Bilaga 4. Kommentarer från föräldrar om verksamheten.

Nya föräldrar	Föräldrar med kyrklig erfarenhet
<ul style="list-style-type: none"> • Alla mina tre barn har deltagit i samma verksamhet som små, alla har trivts, känt sig välkomna, haft fin kontakt med ”fröknar” och har lärt sig massor om människors lika värde vilket är det viktigaste för oss med deltagandet. Det är en fin verksamhet med massor av aktiviteter. • Bara bra • Bara positiva upplevelser, vår dotter är intresserad av gud och Jesus. Vi är själva inte så intresserade men tycker det är viktigt att de får lära sig mera • Bara positiva upplevelser! • Barnet längtar efter tisdagkvällen på barnkören. Familjegudstjänst med mormor och mormorsmor uppskattades verkligen, människor vi inte träffat på många år återsågs. Vi ser alla fram emot fler familjegudstjänst. • Bra, trevligt, bra uppstyrd sammanhang • Det har varit svårt under pandemin. • Dom tycker det är kul att vara där • Jag upplever att min dotter trivs väldigt bra på Kyrkis. Hon har tidigare haft ett uppehåll då hon tyckte att det bara var pyssel. Sedan började hon igen & nu berättar hon massa roligt som de hittar på =) • Kanske kul • Kul att det finns något för oss som är föräldralediga att fara på med våra barn • Kyrkans unga i Kiruna är en fantastisk verksamhet med engagerade vuxna och ungdomarna gör så mycket roliga saker tillsammans, allt är enbart positivt • Min son är nöjd och tycker att det är roligt att träffa andra personer i alla åldrar. Viktigt i tonåren att unga har möjlighet att prata med flera åldersgrupper. KU känns som en bra verksamhet för mitt barn. • Mitt barn tycker det är jätteroligt att vara på Miniörerna. Hon älskar att sjunga och skulle önska vara med i en barnkör men det finns tyvärr ingen möjlighet till detta då den är så långt bort därifrån vi bor, vi har ej möjlighet att fara från jobbet för att skjutsa henne och hon inte kan ta sig dit själv. Så en kör i närområdet vore önskvärt! • Mitt äldsta barn deltar på miniörerna och tycker det är kul. Jag och den minsta brukar vara på Liten och Stor på de olika kyrkorna 	<ul style="list-style-type: none"> • Båda har älskat gemenskapen. Den äldre har fått betalt för att vara ledare. Dock ganska lite betalt för det engagemang och tid hon lagt ner. Den yngre ska inte få något betalt för att vara ledare, så vi får se om hon fortsätter. Det är först nästa år som hon får vara konfermandledare. Hon går steg 2 nu. • Alla upplever de som bra och mysigt • Bara positiva och väldigt aktiv och kyrka för barn i Sorsele • Bara positivt • Barnen är väldigt nöjda, dem lär sig saker. • Barnet är nöjd, men har förstått att det ibland varit en majoritet av tjejer vilket har minskat intresset lite. Vet inte allt de gör men vet att de pysslar en hel del, vilket är kul men han gillar lekarna mer. • Beskriver att det varit bra. Lite trist med pandemins begränsningar och inställda träffar. • Bra • Bra och roligt • De har tyckt att det har varit väldigt roligt och sett fram emot träffarna. • De har upplevt det som bra verksamheter där det finns roliga, uppstyrd aktiviteter. Som vuxen ser jag att det ges en annan kvalitet/mer resurser än t ex kommunal verksamhet. • De tkr det är roligt • De tycker att de är jätteroligt att delta i kyrkans evenemang. • De tycker om att vara på Kyrkis och alla deras aktiviteter och pyssel. • De älskar kyrkans verksamhet! • Deras kompisar var där så dom ville också fara dit efter skolan. När dom hade provat tyckte dom det var kul och fortsatte. • Det har varit långt mellan/ ryckigt med tillfällen pga yttre omständigheter (covid, vädret), så man känner ingen grupptillhörighet. • Det har överlag varit positiva upplevelser, men mycket av verksamheten, som träffar, mini läger och dylikt har tyvärr inskränkts på grund av Coronapandemins restriktioner som varit, vilket inte har varit lika positivt. • Dom gillar allt dom deltar i, både innehåll, kompisar, tider mm • Dom har tyckt att det har varit jätteroligt!

<p>vilket är mycket uppskattat av oss både stora och små.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mycket positivt! Skulle gärna se att öppet hus var öppet fler dagar då det är så trevligt med alla som deltar! • Mycket uppskattad verksamhet och hon längtar till varje tillfälle. • Nya kompisar, nya upplevelser • Roligt att lära känna andra i samma ålder. Intressant att prata om livsfrågor när man är tonåring • Roligt att träffa nya kompisar. De hittar på saker tillsammans. Bra ledare som inspirerar • Trivs mycket bra 	<ul style="list-style-type: none"> • Han tycker om att träffa kompisar och sjunga. • Hon tycker det är roligt men att det är tråkigt att ledarna inte engagerar sig att ordna fler barn gudstjänster och involvera barnen och även informera bättre när det är gudstjänst för stora och små. • Jättefin verksamhet och fina ledare. De känner sig trygga och har alltid längtat efter få gå dit. Sång och musik, samtal och pyssel är favoriter. • Jätteroligt att få pyssla, leka och få höra olika bibliska berättelser. Att få åka buss till barntimmen är värdefullt. Tyvärr har ju träffarna varit få även efter pandemin. Min dotter har endast varit på två träffar nu i år. Den sista gången var hon sjuk. Tre tillfällen är alldeles för lite tycker jag. • Konfirmationen var en positiv upplevelse för vår son. KU ger honom en plats att träffa andra ungdomar på. • Kul att leka i lokalerna efter kören. • Kul och lärorikt • Mamma: "vad tycker du om kyrkis?" Barnet: "Kyrkis är bra för att man kan pyssla och leka!" • Min dotter tycker alltid det är roligt att fara på "kyrkis". Hon älskar att sjunga och pyssla och att få träffa de andra barnen. Verksamheten är super! • Min dotter tycker det är kul och trivs bra • Min dotter är väldigt nöjd med barnkören och tycker att det är väldigt roligt. Hon ser fram emot det varje vecka. • Min dotters körledare arbetar bra med barnen så att de utvecklar sin sång. De har fått vara med på olika projekt som uppmuntrar dem att vilja fortsätta. De som kommit lite längre får träna på lite svårare sånger. Det är en fin gemenskap i gruppen . • Mina barn har varit positiva till den verksamhet som de deltar i. De vill alltid vara med och de gillar musik/sånger och pyssel. • Mina barn tycker det är mysigt att fara till "kyrkis". Att pyssla, sjunga och prata om livet. • Mina barns kompisar var på kyrkans verksamhet och drog med sig mina barn dit, dom tyckte det var jättekul och ville fortsätta • Mitt barn tycker det är roligt att pyssla och umgås med andra barn och ledare • Mycket bra • Mycket positivt
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Mycket positivt i överlag. Vid vissa tillfällen har det medverkat barn av det stökigare slaget och då har upplevelsen verkat mindre positiv. • Mycket trevlig, mycket nya kompisar, hittar på roliga saker. Min yngsta var på konfirmationsläger 2021 och när vi på nyårsafton skulle säga vårt bästa minne från 2021 så "var det att han varit på konfaläger, hans bästa vecka under hela året :-)" en av mina barn gick ledarutbildningen efter konfirmationen och var ledare 2 år inom konfan. min yngsta påbörjade ledarskapsutbildning, men den upphörde pga av covid. • Roligt gemenskap rättvist tryggt • Roligt och utvecklande. En verksamhet som de varje vecka ser fram emot. Plus mycket uppskattade terminsavslutningar och liknande. • Tycker det har varit väldigt roligt med pyssel, berättelser om kristendomen, sång mm och lära känna andra barn • Vi vill att våra barn ska få samma fina kristnagrund som vi fick när vi var små, så därför har dom börjat i kyrkans barngrupper och dom tycker det är jättekul att vara där. Och stort plus att dom kan gå dit själva direkt efter skolan. Vår äldsta dotter är med i kören vilket våra andra barn också hade velat men detta går inte då det ej är möjligt för oss att skjutsa dem dit. Så om det gick att starta en kör på kyrkan bredvid skolan (där barngrupperna) är så vore det tacksamt så kan ALLA barn på vårt område också få en chans att vara med utan att det krävs att någon måste skjutsa dem dit Vi uppskattar verkligen att kyrkan anordnar många olika saker och försöker delta på så många vi bara kan. • Vi vill att våra barn ska få samma fina kristna grund som vi fick när vi var små, så därför har dom börjat i kyrkans barngrupper och dom tycker det är jättekul att vara där. Och stort plus att dom kan gå dit själva direkt efter skolan. Vår äldsta dotter är med i kören vilket våra andra barn också hade velat men detta går inte då det ej är möjligt för oss att skjutsa dem dit. Så om det gick att starta en kör på kyrkan bredvid skolan (där barngrupperna) är så vore det tacksamt så kan ALLA barn på vårt område också få en chans att vara med utan att det krävs att någon måste skjutsa dem dit. Vi uppskattar verkligen att kyrkan
--	--

	<p>anordnar många olika saker och försöker delta på så många vi bara kan.</p> <ul style="list-style-type: none">• Väldigt bra verksamhet som är välkomnande och inkluderande. Vår ungdom är helnöjd!• Väldigt engagerande, trivts med umgänge och ledare. Barnet är inom autistiskt spektrum och har blivit väldigt väl emottagen och inkommerades snabbt, har verkligen storm trivts, tar lätt på sig ledarroll om så önskas. Verkligen trevligt alternativ till skola och läxor.• Är så glad att det finns kyrkliga barngrupper som våra barn kan delta i och som ligger så nära skolan att dom bara kan gå dit.• Önskar att det skulle vara roligare sånger, inte bara om gud och krig. Kristendom kan man smyga in emellan. Min dotter slutade på grund av att det inte var roligt.
--	--

Nya kompisar, nya upplevelser

EN STUDIE AV BARN- OCH UNGDOMSARBETE I LULEÅ STIFT

Mats Jakobsson och Leif Berglund, Luleå tekniska universitet

svenskakyrkan.se/luleastift